

Groddden

EN ÄGARTIDNING FRÅN LANTMÄNNEN | LÄS MER PÅ WWW.LANTMANNEN.COM | NR 5-6 | DECEMBER | 2017

SIGNERAT | SID 2

*Summering
av ett gott år*

**Ägardialogen
stakar ut vägen
mot framtiden**

SIDAN 6-11

**Smidigare skörd
målet med
nytt projekt**

SIDAN 14-15

**Fallgropar
och kvaliteter
i malkorn**

SIDAN 22-24

Wanja odlar
**Framtidens
gröda**

SIDAN 16-19

**Möte mellan
kolleger
i Malawi**

SIDAN **26**

**Lyckad
superhelg
i Lycksele**

SIDAN **30**

Lantmännen

Grodden

REDAKTION

Grodden, Lantmännen, 205 03 Malmö
Tel växel: 010-556 00 00
grodden@lantmannen.com

CHEFREDAKTÖR: Anna Carlström

Tel: 010-556 09 68
anna.carlstrom@lantmannen.com

REDAKTÖR: Helena Holmkrantz

Tel: 010-556 06 43
helena.holmkrantz@lantmannen.com

LAYOUT: Jan Reinerstam, Pagarango

OMSLAGSBILD

Wanja Wallemyr odlar den sydamerikanska växten i Västergötland. Bild: Mikael Ljungström/Scandphoto

UPPLAGA

Grodden är Lantmännenkoncernens informations-tidning till ägarna. Lantmännens medlemmar (ägare) får tidningen som medlemsförmån. Upplagan är cirka 38 000 exemplar. Tidningen utkommer med 6 nummer per år.

TRYCKERI: V-Tab i Västerås

DISTRIBUTION

Tidningen distribueras som posttidning B till ägarna. Den distribueras även internt inom Lantmännen.

ADRESSÄNDRING

Medlemmar: Meddela kundregistret.
Tel 010-556 00 00
Kundregister.ssc@lantmannen.com
Övriga: Kontakta redaktören

ANNONSBOOKNING

Mnemonista
Kontaktperson: David Martinez-Lundström
E-post: david@mnemonista.se
Tel: 0735-699 350

ANNONSMATERIAL

Tekniska upplysningar: Annonser ska levereras till Mnemonista, som tryckfärdiga pdf-filer, bilder i 300 dpi. E-post: david@mnemonista.se

ANNONSFORMAT (I MM) OCH PRISER

FORMAT	MÅTT (MM)	PRIS
1/1 sida (satsyta)	225x320	18 500:-
1/1 sida (utfallande*)	250x350	18 500:-
1/1 sida (sista sidan*)	250x320	20 500:-
1/2 sida (stående)	106x320	10 500:-
1/2 sida (liggande)	225x155	10 500:-
1/4 sida (stående)	106x155	5 600:-
1/4 sida (liggande)	225x74	5 600:-
1/8 sida (stående)	49x155	3 100:-
1/8 sida (liggande)	106x75	3 100:-

* +3 mm skärsmån vid utfallande

Moms tillkommer på samtliga priser.
Priserna ovan baseras på färdigt material, enligt tekniska upplysningar. Övrigt arbete debiteras.

PRELIMINÄR UTGIVNING 2018 (med reservation för ändringar)

Nr	Materialdag	Utgivning
1	26/1	16/2
2	16/3	11/4
3	27/4	25/5
4	24/8	18/9
5	23/11	17/12

BILAGOR

För bokning av bilagor, kontakta redaktören
Telefon 010-556 06 43

Enkel A4	80 öre/ex
Dubbel A4	90 öre/ex
Enkel A3	90 öre/ex
Urval av adresser	500 kr

Färdigtryckta bilagor ska vara tryckeriet till handa minst 5 dagar före tryck

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 25 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda med verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 40 miljarder kronor på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk. Några av våra mest kända varumärken inom livsmedel är AXA, Kungsörnen, GoGreen, Schulstad, Gooch, Finn Crisp och Bonjour. Vårt företag är grundat på kunskap och värderingar som har funnits i generationer hos våra ägare. Genom att vi har forskning, utveckling och verksamhet i hela värdekedjan, kan vi tillsammans ta ansvar från jord till bord. Läs gärna mer på: lantmannen.se/omlantmannen

Signerat

Lantmännen bortom 2020

Lantmännen ska fortsätta att göra skillnad genom att skapa förutsättningar för ett livskraftigt svenskt lantbruk. Med den bildtexten avslutar jag ofta mina presentationer och för mig är det en tydlig sammanfattning av Lantmännens inriktning. Men för att nå dit är det många verksamheter, människor och aktiviteter som måste samverka – något vi lyckats med under det gångna året. Att den lantbruksnära affären fortsätter att utvecklas positivt är både roligt och viktigt. Lantmännens resultatutveckling fram till tertiäl två har varit stark, och förutsättningarna för att leverera en hög återbäring och efterlikvid för 2017 är goda.

I slutet av november hade jag förmånen att vara med på årets distriktsstyrelsekonferens. För mig är det ett tillfälle att visa vart vi är på väg och presentera viktiga omvärldsfaktorer som påverkar Lantmännen. Samtidigt är det en möjlighet att ta del av inspel och kommentarer. Några av de teman jag tog upp vill jag gärna förmedla även här.

Att Lantmännen är en allt mer internationell koncern märks tydligt i det dagliga arbetet för både mig och övriga medarbetare. Många av mina resor och möten hålls i anslutning till våra internationella verksamheter – det kan vara allt från bagerier i Belgien till Swecons anläggningar i Baltikum. Talar vi om de lantbruksnära affärerna så ser vi vårt samarbete med danska DLG i Scandagra-bolagen och HaGe Kiel många kontakter och möjlighet till benchmark av vår svenska verksamhet. Att ta aktiv del i det arbetet ger goda möjligheter att överblicka utvecklingen inom agribusiness i Europa, där konsolideringen fortsätter. För Lantbruk slöts cirkeln kring Östersjön i och med förvärvet av finska K-maatalous, numera Lantmännen Agro Oy. Nu arbetar vi med att integrera verksamheterna och fullfölja synergierna.

När det gäller våra satsningar inom den lantbruksnära affären finns fler intressanta saker att nämna. LM² när fler och fler samtidigt som vi hela tiden lanserar nya tillämpningar; spannmålsbalanser och avtal för frö- och utsädesodling är två exempel. Genom samarbetet med Dataväxt har vi också en riktigt stark och kompetent samarbetspartner. I närtid kommer vi också att satsa mer på tillämpningar för dig som är animalieproducent. Att skapa lönsam tillväxt för animalieföretagen är en prioriterad del av vår strategi och utomordentligt viktigt för det svenska lantbruket. Samtidigt visade årets skörd att vi behöver uppdatera vår spannmålsstruktur. En talande siffra är att genomsnittsskörden de senaste sex åren har ökat med närmare en miljon ton. Positivt – och samtidigt en stor utmaning!

På konferensen talade jag om Östersjöområdet som basen för att möta en växande global marknad, inte minst inom livsmedelsområdet. Unibakes bagerier i Storbritannien, Polen och Ryssland och Cerealias verksamhet i Ukraina och Ryssland ger oss unika möjligheter. Under passet om Lantmännens historia på konferensen kunde man också konstatera att internationella satsningar inte är något nytt. Att växa internationellt genom förvärv av kvarnar eller bagerier har varit en del av vår verksamhet under lång tid. Jag vill gärna poängtera betydelsen av att vara ett internationellt företag, både när det gäller inspiration och möjlighet till jämförelse av likartade verksamheter, men också det ekonomiska mervärdet av effektiva industriverk-

” En talande siffra är att genomsnittsskörden de senaste sex åren har ökat med närmare en miljon ton. Positivt – och samtidigt en stor utmaning!

samheter i en koncern som Lantmännen. Att svenska bönder äger ett världsomspännande företag som Unibake är en värdefull tillgång. Jan Laustsen från danska Landbrug & Fødevarer konstaterade att man från dansk sida ser med stor respekt, och viss avundsjuka, på den betydelsefulla internationella industri som Lantmännen har. Ett konstaterande att lägga på minnet.

Ett annat område jag talade om på konferensen är Lantmännens engagemang i regeringens Nationella Livsmedelsstrategi. Med målet att öka den svenska livsmedelsproduktionen är vi angelägna om att vara en aktiv spelare i arbetet med Livsmedelsstrategin. Redan nu har flera viktiga beslut fattats, bland annat ett kompetenscentrum för växtförädling vid Sveriges lantbruksuniversitet, och inrättandet av industridoktorander som stärker kopplingen mellan näring och akademi. En viktig satsning för Lantmännen är de olika projekten kring livsmedellexport som finns i planerna. I samtliga dessa initiativ är Lantmännen en drivande aktör som departement och universitet gärna samarbetar med, ett kvitto på att vi respekteras för den viktiga roll vi spelar för svenskt lantbruk och livsmedelsindustri.

Som avslutning på mitt föredrag ställde jag några frågor. Hur kan vi öka vår innovationstakt? Vilken roll ska Lantmännen spela i lantbrukets digitalisering? Hur får vi tillgång till rätt kompetens och de bästa talangerna? Rör vi oss snabbt nog på tillväxtmarknader? Frågorna är en viktig del av Ägardialogen och speglar den omvärld som både du, jag och Lantmännen lever i. Det var riktigt roligt att delta i en konferens som så tydligt präglades av framtidstro och stolthet. Kunniga och engagerade förtroendevalda är en unik tillgång för Lantmännen.

Med de orden vill jag tacka för i år och önska er alla en riktigt fin julhelg. Jag ser fram emot att möta er under 2018!

Per Olof Nyman
Vd och koncernchef

Handel mellan medlemmar

Större delen av handeln med emissionsinsatser sker via den emissionshandel som arrangeras av Nordea. Men det finns också möjlighet att handla direkt mellan enskilda medlemmar.

Parterna gör själva en överenskommelse om antal, pris och eventuellt andra villkor.

Köpare och säljare ansöker gemensamt om överlåtelse av emissionsinsatser med hjälp av blanketten för direkthandel som kan laddas ned från

www.lantmannen.com/emissionshandel.

Lantmännen går sedan igenom ansökan för godkännande, vilket är en förutsättning för att handeln ska kunna genomföras.

Efter att Lantmännen godkänt ansökan förs emissionsinsatserna över från säljare till köpare. Ansvaret för prissättningen och att betalning slutförs ligger sedan helt på säljaren och köparen.

Text: Helena Holmkrantz och Hans Johansson

Thorwid ny chef för Cerealia

Carl-Peter Thorwid är ny chef för affärsområdet Lantmännen Cerealia.

Carl-Peter Thorwid började i Lantmännen 2014, och har framgångsrikt lett integrationen av Vaasan med Lantmännen Unibake och Lantmännen Cerealia. Han har arbetat som chef på Lantmännen Unibake sedan maj 2016. I denna roll har han bland annat arbetat med utveckling och genomförande av Lantmännens Unibakes färskbrödsstrategi. Carl-Peter Thorwid kom

till Lantmännen från en roll som vd för Accenture i Sverige.

Carl-Peter Thorwid var tidigare Group Fresh Bread Lead och Chief Integration Officer på Lantmännen Unibake. Han efterträdde den 1 oktober Krister Zackari. Bakgrunden till skiftet är en utökad satsning på livsmedellexport. En ny position har skapats för Krister Zackari som ansvarig för att vidareutveckla Lantmännens exportaffär inom livsmedel.

Carl von Schantz går till Atlas Copco

Carl von Schantz, chef för Lantmännens energidivision, går till en tjänst som divisionschef på Atlas Copco.

Carl von Schantz började på Lantmännen för sju år sedan, då han år 2011 tog rollen som divisionschef för Lantmännens energidivision. Carl har nu valt att anta nya utmaningar och går in som divisionschef inom affärs-

området Industriteknik på Atlas Copco.

Carl har under sina år på Lantmännen varit mycket betydelsefull för utvecklingen av energidivisionen och skapat en stabil plattform för fortsatt lönsam internationell tillväxt.

Rekryteringen av en ersättare för Carl på Lantmännen har påbörjats.

Bengt Alestig ny vd på Lantmännen Maskin

Bengt Alestig blir ny vd för Lantmännen Maskin. Han tillträder i början av 2018.

Bengt kommer närmast från en roll som vd på Linde Material Handling AB och har i den rollen under flera år framgångsrikt bidragit till bolagets starka resultatutveckling. Med sig har han också erfarenhet från Lantmännenägda Swecon och inte minst Lantmännen Maskins styrelse där han varit ledamot under flera år.

– Bengt Alestig är en duktig

ledare med erfarenhet från maskinbranschen. Jag är övertygad om att han är rätt person att framgångsrikt leda Lantmännen Maskin till att bli ett lönsamt bolag med fokus på helhetsaffären, säger divisionschef Elisabeth Ringdahl.

De senaste fem åren har Lantmännen Maskins verksamhet förändrats för att möta en allt hårdare konkurrens och omstruktureringen inom maskinmarknaden i Sverige. Reservdelar och service har fått stärkt fokus.

Bolaget har också framgångsrikt strukturerat om och expanderat det skandinaviska centrallagret. Med fördubblad kapacitet, ny teknik och nya tjänster är lagret i dag en mycket viktig resurs för svenskt lantbruk.

– Vi har många utmaningar framför oss men vår väg är tydlig – vi ska etablera en långsiktigt hållbar tillväxt och därmed fortsatt vara nära våra kunder, sade Bengt Alestig i en kommentar i samband med utnämningen.

Handel med emissionsinsatser

Orderperiod Nr	Antal köp styck	Antal sälj styck	Transaktionspris procent	Omsatt volym kronor
2017				
6	17	39	130	2 549 401
7	8	19	132	1 683 042
8	6	18	135	983 092
9	24	9	110	2 864 000
10	15	38	130	2 348 591
11	2	17	135	863 016
12	6	13	137	643 852

Kommande handelsdagar:

22/1, 19/2, 19/3, 16/4, 31/5, 15/6, 16/7, 20/8, 17/9 16/10, 5/11, 26/11, 11/12

Kompletterande information, handelsregler och orderblankett för köp/sälj finns på Lantmännens hemsida lantmannen.com/emissionshandel

Kontoöversikt och gällande räntesatser

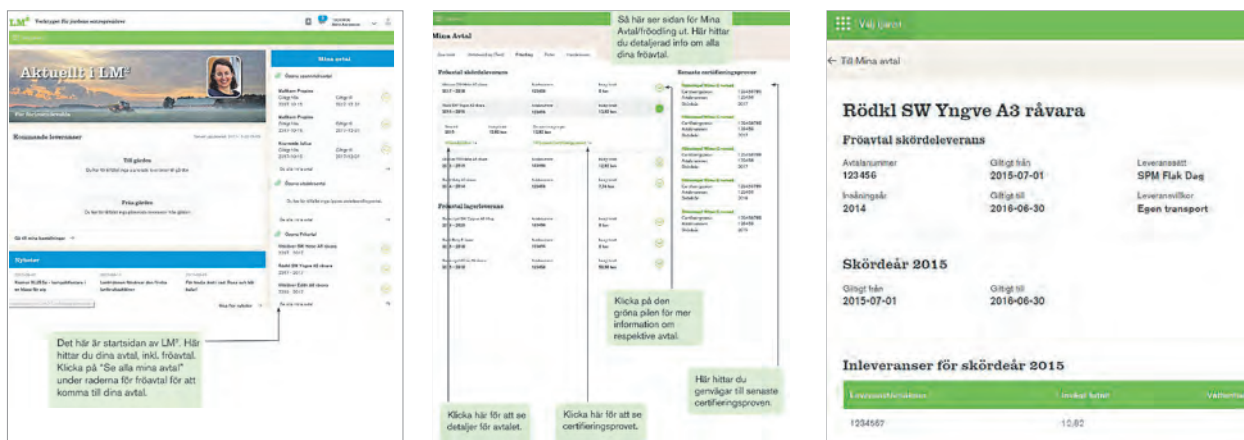
Lantmännen Lantbruk/ Maskin SE		Aktuella räntesatser mars 2017
Kundreskontra Fakturor, dröjsmålsränta	efter förfallodag	11,70 %
Kundreskontra Finansieringstjänst	efter förfallodag efter kravdatum	5,45 % 11,70 %
Ränta vid förskotts betalning	endast medlemmar	0,60 %
Avräkningskonto	tillgodo skuld spannmålsförskott	0,60 % 1,70 % 1,70 %
Sparmedel	endast medlemmar	0,60 %

Har du frågor om dina konton eller sparmedel? Kontakta cf.ssc.kassatjanst@lantmannen.com

Lantmännens digitala portal LM² är nu uppe i några tusen användare och fler tillkommer varje dag. En av användarna är Arvid Holm i distrikt Skaraborg som ser många fördelar i det nya verktyget. Sedan lanseringen har nya funktioner och tjänster lagts till varje månad. Under senhösten har bland annat möjligheten att se sina frö- och utsädesavtal samt servicehistorik på maskiner kommit till. *Texter: Therese Pettersson*

Avtal för frö och servicehistorik

Nya tjänster i LM²

Utvecklingen av LM² fortsätter i rask takt. Uppdateringar sker löpande, med allt från helt nya tjänster till finslipade befintliga tjänster. I november och decembers releaser finns flera nyheter.

I LM² kan frö- och utsädesodlare på ett överskådligt sätt se alla detaljer kring sina avtal. Där hittar odlaren också certifieringsprover och avtalsprover.

En annan nyhet är servicehistoriken, där maskininnehavaren

hittar en sammanfattning av det arbete som utförts vid service-tillfället. För respektive maskin finns också en snabbblänk till e-handeln där man hittar lämpliga reservdelar.

Inom kort kommer också alla foderkunder på ett enkelt sätt kunna se sina foderavtal i LM². En efterfrågad tjänst är att se börspriser i LM². Utveckling pågår och marknadsinformation kommer finnas på plats i LM² inom några månader.

Ny ekonomiportal ersätter Kassatjänst i Mina Sidor

Som en del i LM² utvecklas just nu en helt ny ekonomiportal – LM² Ekonomi. Det är en säker, användarvänlig och modern ekonomi-tjänst som kommer ersätta nuvarande nättjänst Kassatjänst i Mina Sidor.

Utvecklingen av LM² Ekonomi är inne i slut-fasen. Förutom en modernare nättjänst kommer LM² Ekonomi innehålla flera förbättrade tjänster och funktioner jämfört med dagens Kassatjänst i Mina Sidor. Här är lite av vad den nya ekonomiportalen kommer att innehålla:

- Inloggning med BankID ger ökad säkerhet och spårbarhet.
- En överskådlig kontoversikt samt utökad historik.
- En förbättrad sökfunktion.
- Enkel åtkomst till dokumentation, såsom kontoutdrag, årsbesked och medlemsbesked.
- Bättre stöd till deklaration och löpande bokföring.
- Möjlighet att tilldela behörighet på olika nivåer till exempelvis anställda och redovisningskonsulter.

Nättjänsten Kassatjänst kommer att ersättas av LM² Ekonomi under första halvåret av 2018. Mer information kommer i god tid innan bytet sker. Det är enbart nättjänsten Kassatjänst som blir ersatt och det kommer även i fortsättningen vara möjligt att ringa till Lantmännens bemannade Kassatjänst.

Arvid ser många fördelar med LM²

Nu är det ett drygt halvår sedan LM² lanserades och mycket har hänt sedan dess. Många helt nya tjänster och funktioner har lanserats, användarvänligheten har finjusterats och cirka 4 000 användare har registrerat sig. Arvid Holm, spannmålsproducent på Händene Stubbe utanför Skara, är en av dessa. Grodden har frågat Arvid vad han tycker om LM².

Vad är ditt intryck av LM² så här långt?

– Jag har hittills goda erfarenheter. En av de stora fördelarna tycker jag är mobilanpassningen. Nu kan jag snabbt och smidigt läsa mina Växtlinebrev direkt i mobilen. Det var även bra att kunna göra leveransförsäkran och se mina spannmålsavtal direkt i mobilen under skörd.

Tumme upp för mobilanpassningen alltså. Några andra övergripande intryck?

– Jag tycker att den har en bra och lättöverskådlig layout. När sedan webbtjänsten Kassatjänst flyttar in i LM² Ekonomi så kommer jag ju komma åt all information från ett och samma ”fönster”, både

ekonomi-, lantbruks- och maskinfunktionerna. Det ser jag fram emot!

Funktioner som varit i fokus under utvecklingen är sådana som ska underlätta i vardagen, till exempel rolltilldelning och en smartare meddelandefunktion. Har du använt dessa och vad tycker du i så fall om dem?

– Det är bra att kunna dela ut läsbehörighet till min revisor. Jag kan också tänka mig att för större gårdar, som har anställda med olika ansvarsområden, kan det vara mycket värdefullt att kunna dela ut befogenheter att kunna beställa till exempel foder. Sedan tycker jag att det är bra att jag själv kan bestämma på vilket sätt (e-post, sms etcetera) jag ska aviseras om till exempel leveranser.

Du är användare av Dataväxts tjänster och när dem nu genom LM², vad tänker du om det?

– Det är jättebra att ha allt samlat på ett ställe. I framtiden hoppas jag på smarta integrationer som ger mig värdefull information. Kanske skulle LM² kunna ge mig

Arvid Holm, distrikt Skaraborg.

lagersaldo av insatsvaror, LM² vet hur mycket växtskydd jag köpt in och Dataväxt vet hur mycket som gått åt i sprutan.

Det pratas mycket om digitalisering i dag. Vad tycker du om att Lantmännen har gjort den här satsningen?

– Jag har uppfattat att visionen med LM² är att där kunna samla in data från exempelvis maskiner, fält, skördar och väder och att man med hjälp av LM² ska kunna processa denna data för att kunna fatta rätt beslut i rätt tid. Det är en bra vision!

Utvecklingen av LM² kommer att fortsätta, vad ser du fram emot att hitta i LM² i framtiden?

– Jag har flera önskemål, men initialt hoppas jag att maskinsidan utvecklas så att jag överskådligt kan se min maskinpark och genom att klicka på en av mina maskiner kunna komma till e-handels-sidan för min specifika maskin. Det hade varit toppen! (Denna tjänst är under uppbyggnad och delvis implementerad i LM², red. anm.)

Tillbaka från FN:s klimatkonferens COP23

Lantmännen Agroetanols arbete med hållbar etanolproduktion uppmärksammas internationellt. I slutet av november fick Carl von Schantz, chef för energidivisionen möjlighet att presentera Agroetanols bioraffinaderi på en FN-konferens i Bonn.

Lantmännen Agroetanols hållbara affärsmodell var ett av ämnena under Fossilfritt Sveriges seminarium vid klimatkonferensen COP23 i Bonn, Tyskland, i slutet av november. Carl von Schantz höll föredraget och var mycket nöjd med seminariet och de efterföljande diskussionerna med representanter från bland annat den svenska cement- och stålindustrin. Deltagandet innebar också intressanta möten med en internationell publik och många nya kontakter. Regeringsrepresentanter för ett flertal länder runt om i världen visade stort intresse för Lantmännen Agroetanols bioraffinaderi.

– Det var första gången jag var med på en FN-konferens och det var verkligen spännande att få delta i ett globalt forum som detta för att diskutera om-

Carl von Schantz på klimatkonferensen i Bonn.

ställningen från fossilt till förnybart. Det var också roligt att andra länder visade ett sånt stort intresse för vår verksamhet, säger Carl von Schantz.

Carl von Schantz är glad för den stora draghjälpen som Lantmännen fått av den svenska regeringen, inte minst med inbjudan att tala under FN:s klimatkonferens COP23. Framöver ser han gärna att politikerna utformar en strategi för bioraffinaderier i Sverige, som tydliggör en framtida inriktning och ambitionsnivå för vad som kan bli en av de mest spännande och hållbara tillväxtbranscherna av alla.

Förtroenderådet höll höstmöte i österled

I år hölls förtroenderådets höstmöte i Helsingfors. Skälet var att öka kunskapen om de satsningar Lantmännen gör i Finland och för att på plats diskutera med representanter för de olika verksamheterna. Den första dagen inleddes med information om Unibake av Thomas Isaksson och följdes av ett besök på Vaasans bageri i Vanda. Ett bageri som just genomgår omfattande nyinvesteringar, som en del av strukturplanen för bagerier i Finland. Dagen avslutades med tid för frågor och diskussion på kontoret i Helsingfors – där Unibake och Cerealia har gemensamma lokaler.

Den andra dagen ägnades helt åt K-Maatalous och förtroenderådet fick på plats se omprofileringen till Lantmännen Agro Oy ute hos en återförsäljare. Under eftermiddagen träffade förtroenderådet en

av kunderna till återförsäljaren, som alltså indirekt har stora intressen i hur Lantmännen Agro Oy utvecklas. I samband med kvällens middag hade företrädare för de finska lantbruksorganisationerna, Pellervo, MTK och SLC bjudits in – ett nätverk som är viktigt att både utveckla och hålla en fortsatt god dialog med.

Som sammanfattning kunde förtroenderådet konstatera att det finns stora förväntningar från olika håll på Lantmännen. Från Vaasan sätter man stort värde på Lantmännen kompetens inom spannmål och livsmedel och poängterade värdet av en långsiktig ägare. Från lantbrukets sida var man också tydlig – man vill se Agro Oy som ett prismässigt bra alternativ, med kompetent personal som kan bidra till det finska jordbrukets utveckling.

Text: Anna Carlström

Lantmännen förvärvar Byavärme

Lantmännen Agrovärme AB, ett bolag inom Lantmännen Fastigheter, förvärvade fjärrvärmeverksamheten Byavärme AB i Vinslöv i Hässleholm den 1 december. Målet är att driva och vidareutveckla denna väl fungerande fjärrvärmeförädlare.

– Vi är mycket stolta över att få förvalta fjärrvärmesystemet i Vinslöv. Det passar väl in i vår verksamhet, som fokuserar på fjärrvärme som produceras av lokalt biobränsle tillsammans med lokala aktörer, säger Henrik Frohm, vd på Lantmännen Agrovärme.

<p>VIKING Norwegian footwear since 1920</p> <p>NYHET! Trophy II</p> <p>636:- (Ordpris: 959:-)</p>	<p>Jansered Jordfräs CT 2105 R</p> <p>7196:- (Op: 10240:-)</p>	<p>Genzo Nyhet!</p> <p>Valpfoder Nyfiken 15 kg 239:-</p> <p>Helpall 24 säckar FRAKTFRITT!</p>	<p>Åtelkamera/Övervakningskamera</p> <p>Scout Guard 550M-14SHD Nordic inkl 3 månaders HylteSIM. Fungerar utmärkt för att övervaka ditt hem eller sommarstugan!</p> <p>HYLTE SIM</p> <p>1596:- (Ordpris: 1928:-)</p>
<p>Woods DS36-F Avfuktare För ytor upp till 190m²</p> <p>För källaren, tvättstugan, garaget eller sommarstugan! 6 års garanti!</p> <p>3192:- (Marknadspris: 5596:-)</p>	<p>CHAMEAU 1927</p> <p>Vierzonord Lämplig att använda under vår, höst och vinter – klarar temperaturer ända ner till -15°C.</p> <p>1276:- (Mp: 1839:-)</p> <p><i>Nyhet!</i></p>	<p>Vi kan optik! Kolla ALLTID med oss först!</p> <p>Aimpoint. ZEISS</p> <p>Trijicon. SWAROVSKI OPTIK</p>	<p>Genzo Vacuumpackare Pro Pack V4</p> <p>Uppdaterad version av succémodellen ProPack V2. Proffsmodell i rostfrittstål som ger extra bred svetsfog. Inbyggd kylfläkt!</p> <p>700 W</p> <p>2396:- (Mpris: 4396:-)</p> <p>Bäst i test!</p>
<p>Genzo Forest Work</p> <p>Huggarkänga med sågskyddsklass 2 med sågskydd och stålhätta</p> <p>1996:- (Ordpris: 2796:-)</p>	<p>Peltor Sport Tac</p> <p>Inklusive skytteglasögon värde 119:-</p> <p>772:- (Op: 1063:-)</p>	<p>Husqvarna Röjsåg 345 FR</p> <p>FRAKTFRITT</p> <p>4680:- (Op: 6320:-)</p> <p><i>Se fler modeller på vår hemsida!</i></p>	<p>Genzo Foderspridare Solid</p> <p><i>Helt i stål!</i></p> <p>399:-</p>
<p>Jansered Motorsåg CS2253 13"</p> <p>Inkl. elektrisk kedjeslip värde 476 kr</p> <p>FRAKTFRITT 4796:- (Opris: 6800:-)</p>	<p>AL-KO Snöslunga Snowline 620EII</p> <p>FRAKTFRITT</p> <p>Inkl. 4L helsyntetisk motorolja 5w-30 samt Genzo pannlampa XP-4000 (totalt värde 1124:-)</p> <p>5592:- (Op: 7360:-)</p>	<p>GARMIN</p> <p>Garmin Astro 320 + T5 inkl Antennpaket</p> <p>FRAKTFRITT ALLTID RÄTT PRIS!</p>	<p>HYLTE JAKT & LANTMAN</p>

Priserna är exkl. moms. Med reservation för eventuella tryckfel och prisjusteringar utom vår kontroll.
Tel:0345-40 000 www.hylte-lantman.com

Under ett drygt halvår har Lantmännens ägare – de förtroendevalda såväl som andra intresserade medlemmar – diskuterat Lantmännens framtid. Möjligheterna har pekats ut och hoten ringats in under ett stort antal möten landet runt. Ägardialogen har gett alla medlemmar chansen att påverka föreningens framtida inriktning och så här i halvtid ser åsikterna ut att vara rätt likartade, oavsett var i Sverige man bor. Grodden har dokumenterat processen och i ett antal artiklar kan du här följa de olika stegen under Ägardialogen.

Texter: Helena Holmkrantz, Anna Carlström och Jenny André

Ett halvår av diskussioner

Banar väg för framtiden

2017 har varit ett mötestätt år, idéer har stötts och blötts, skilda åsikter har ställts mot varandra. Och än återstår en bit att vandra. Upprinnelsen är en motion från distriktsstyrelsen i Nordvästskåne till föreningsstämman 2016. Här tyckte man att det var dags för en möjlighet för Lantmännens 25 000 medlemmar att diskutera hur styrningen i föreningen ska fungera i framtiden. Senast detta gjordes var under Ågarforum 2008. I 2017 års tapping heter detta Ägardialogen.

Chans för alla medlemmar

De förtroendevalda har diskuterat olika ämnesområden i omgångar under året. Under hösten har sedan Lantmännens höstmöten genomgående haft Ägardialogen på programmet för att ge alla medlemmar chans att göra sin stämma hörd.

Formerna för höstmötena har skilt sig åt i olika delar av landet. Några distrikt har valt att hålla på traditionen och ordna ett höstmöte för distriktet, med Ägardialogen som en del av programmet. Andra distrikt har velat sprida ut möjligheterna

till påverkan och har därför ordnat flera möten.

I Skaraborg ordnades exempelvis tre möten med liknande program på olika platser i distriktet, medan Höglandet valde att samarbeta med Maskin och Lantbruk och ordnade korta möten med maskinvisningar och ägardiskussioner på programmet på hela sju platser. Kristianstad-Blekinge valde en annan väg med ett öppet höstmöte och dessutom två kompletterande VIP-möten för dem som var speciellt intresserade av Ägardialogen.

Höstmöten med samma ram

Själva Ägardialogen har sedan varit upplagd kring en gemensam ram med fyra frågor: Hur fördelar vi vinsten/resultatet i Lantmännen? Hur kan vi utveckla konceptet Från jord till bord? Vilka är fördelarna med att växa utanför Sverige? Och Hur ökar vi engagemanget och får fler unga och kvinnliga aktiva lantbrukare att aktivera sig i Lantmännen?

Alla synpunkter från den långa raden av möten kommer nu att sammanställas

för att få en överblick över vad som är viktigast att ta vidare i olika instanser. I februari kommer Förtroenderådet att gå igenom det som samlats in.

I det här stadiet kommer man också att se över vilka forum som lämpligen tar de olika frågorna vidare. Tvärgruppen för stadgefrågor kommer exempelvis att se över Lantmännens föreningsstadgar för att se om något behöver ändras.

Slutresultat vid föreningsstämman

Distriktsstämmorna i mars 2018 kommer att bli ytterligare en viktig hållpunkt i processen. Då kommer regionala sammanfattningar av Ägardialogen att presenteras för alla medlemmar.

Slutresultatet av projektet kommer sedan att fastställas på föreningsstämman i maj 2018, varpå nästa fas startar nämligen utförandet av de förändringar som föreslagits genom Ägardialogen.

Men Ägardialogen slutar inte här utan kommer att hållas levande kontinuerligt i fortsättningen.

BILD: KATJA IHRSEN

Ägardialog i distrikt Uppland.

Vad är det viktigaste med Ägardialogen för dig?

Ulf Johansson,
distrikt Västra Sverige.

■ Jag är ju ny som förtroendevald och för mig har det varit inspirerande att träffa folk från alla andra distrikt och få chans att diskutera. Många frågor som tagits upp är sådant jag aldrig tänkt på tidigare och en del, som utdelningspolicyn, har varit svårt att sätta sig in i. Men jag tycker det är mycket viktigt att vi vågar diskutera framtiden!

Malin Sjöström,
distrikt Västerbotten

■ Jag är ny förtroendevald och känner att jag lärt mig mycket om Lantmännen genom Ägardialogen, var Lantmännen varit och vart man ska i framtiden. Jag har tillfört så mycket jag kunnat i diskussionerna och framför allt har jag ställt många frågor.

Bengt Andersson,
distrikt Nordvästskåne

■ Jag var ju med under Ågarforum 2008 och det upplägget var väl på sätt och vis mer genomarbetat, men också mer styrt. Jag har uppskattat att det funnits större frihetsgrad i diskussionerna den här gången. Jag hoppas att Ägardialogen mynnar ut i en tvärgrupp på tema emissionshandel.

Höstmöten och ägar-
möten i distrikten höst-
ten 2017

Distriktsstyrelsekon-
ferens, november
2017

Aktuell status – tema-
nummer Grodden,
december 2017

Summering av arbetet
– Förtroenderådet,
februari 2018

Regionala sammanfatt-
ningar – distriktsstäm-
mor, mars 2018

Avslutning av projektet
på Föreningsstämman,
maj 2018

Genomförande

Ögonblicksbilder från
ägardialogen under distrikts-
styrelsekonferensen i november.

»Lantmännens DNA är den svenska
lantbruksaffären. Den ska fortsätta
vara svensk, det är mycket viktigt.«

Viktiga frågor

Här är några av de viktigaste
frågorna som kommit fram
under årets diskussioner.

Vilka kriterier ska gälla för medlemskap
i Lantmännen? Vem ska kunna bli med-
lem i framtiden? Medlemsbegreppet
skulle kunna undersökas för framtiden i
exempelvis Stadgegruppen.

Vilka konsekvenser skulle en förändrad
utdelningspolicy få? Finns det anledning
att sätta ett tak för emissionsinnehavet?
Hur stor andel av utdelningen ska
komma från industriverksamheten?
En ny tvärgrupp med fokus på emis-
sionshandel skulle kunna arbeta med
analyser av vilka konsekvenser olika
modeller skulle få.

Kan man sälja livsmedel via E-handel?
Skulle en satsning på fler produkter
med regional profil, ungefär som Got-
landspastan, vara möjlig? Kan man
ytterligare förstärka bilden av att bon-
den står i centrum i begreppet "Från
jord till bord". Inspel till koncernlednin-
gens arbete med den framtida strategin.

Bättre insyn i de lantbruksnära verksam-
heterna är ett önskemål. Hur kan man
öka delaktigheten för de förtroendevalda?

**Har du tankar, synpunkter
och idéer kring Ägardialogen,
kontakta din distriktsstyrelse!**

Henrik Malm, distrikt Södra Skåne

■ Vi har diskuterat,
vänt och vridit på hela
vårt sätt att äga, styra
och utdela. Det viktiga
är att vi efter allt
arbete kommer fram
till att vi har ett bra system. Jag har sagt det
flera gånger både på mötena, vi gör inte detta
för att vi tvunget ska ändra allt, vi gör det för
att se till att vi arbetar på ett bra sätt!

Gunilla Stenemo, distrikt Kronoberg

■ Det har varit en
mycket nyttig repeti-
tion av hur Lantmän-
nen funkar. Jag får
ofta frågor om vad
som gäller när man av-
vecklar eller ändrar sin produktion. Genom
att vi har diskuterat ägarfrågorna så noggrant
i år så känner jag mig säkrare på svaren.

Robert Kihlin, distrikt Dala-Aros

■ Under våra ägar-
dialogsträffar med
medlemmar har det
framkommit med all
önskvärd tydlighet att
man får en bra utdel-
ning på de pengar som Lantmännen tjänar.
Bra och i demokratisk anda att vi lyfter ett
antal frågor som både distriktsstyrelserna
och koncernstyrelsen tagit fram som vi kan
ställa till medlemmarna.

Gunilla Johansson, distrikt Kristianstad- Blekinge

■ Det gäller att vi är
ständigt jobbar med
att få ut kunskapen
om hur Lantmännen
fungerar och att
man har en röst. Allt som oftast har nog
medlemmen inte tänkt på att de också är
ägare. Två roller, en som ägare och en som
nyttjare.

Strategi och utdelning till lantbruket

Lantmännen ska ägas av svenska bönder, som får del av vinsten i verksamheten och den lantbruksnära verksamheten ska prioriteras. Konceptet från jord till bord ska vidareutvecklas och Lantmännen ska fortsätta sin satsning på forskning och utveckling. Så kan åsikterna som kommit fram i första delen av Ägardialogen sammanfattas i mycket grova drag.

Texter och bilder: Helena Holmkrantz

När man går in på detaljerna är bilden naturligtvis betydligt mer komplex och mångfacetterad. Under de inledande diskussionerna fanns inget fokus på att hitta svar, utan det handlade snarare om att hitta frågor om de viktigaste frågorna för framtiden.

Den första delen av Ägardialogen bestod av nio träffar för de förtroendevalda från hela landet och behandlade två grundläggande frågor: Lantmännens strategi och utdelningen till ägarna.

Strategi för 2030

Under strategidiskussionen fick deltagarna bland annat ta fram en bild av styrka och svaghet, möjlighet och hot i Lantmännen, en så kallad SWOT-analys. Bland styrkorna nämndes finansiell styrka, forskning och utveckling, ansvar från jord till bord och ägandeformen som skapar trovärdighet och långsiktighet. Svagheter som togs upp var spretig verksamhet och många varumärken och krävande

ägare med låg kunskap om helheten och brister i engagemang. Som möjligheter för framtiden sågs digitaliseringen, forskning och utveckling, starka varumärken med historia och god rutin för internationella affärer. Hot som nämndes var kapitalförsörjningen, att varumärken skadas och att konsumenten är långt ifrån lantbruket, men kräver öppenhet och ökad info.

Diskussionen som följde på SWOT-analysen kom mycket att handla om vad som är rätt på lång sikt, exempelvis hur man ska hantera och prioritera de olika divisionerna.

Gång på gång betonades också att Lantmännens devis Från jord till bord är mycket mer än en reklamslogan – det är grunden för hela verksamheten och bör så förbli.

När det gäller affärsportföljen och huvudmarknaderna fanns ett par tydliga linjer. Ökad andel delägda företag ses som en bra väg för en lönsam framtid. Satsningar

på gröna drivmedel, fokus på proteinråvaror och biologiska förpackningar var några av tankarna. Men basen för verksamheten ska vara Sverige, om det rådde stor enighet. Tyskland, Finland och Asien sågs som intressanta marknader för framtida affärer.

Utdelningspolicy och finansiering

Som utgångspunkt för andra passet i Ägardialogen ställdes två frågor: uppfyller dagens utdelningspolicy målet och är dagens finansieringsinstrument tillräckliga?

Målsättningen med dagens policy för utdelning i Lantmännen är att över tid generera en jämn och stabil utdelning till ägarna. Hela rörelseresultatet i de lantbruksnära verksamheterna delas ut i form av återbäring och efterlikvid. 40 procent av vinsten från industriverksamheten delas ut till ägarna i form av insatsmission och insatsutdelning. Hur stor utdelningen blir beslutas varje år på Föreningsstämman. Koncernstyrelsen kan då föreslå att en del av utdelningen utgörs av insatsmission. Denna beräknas i dag till 75 procent på befintliga inbetalda och emitterade insatser och till 25 procent på medlemmens omsättning med Lantmännen. Hur utdelningen ska fördelas i framtiden är en av de få frågor där meningarna i ägarkåren går isär. Kunskapsläget anses

dåligt bland ägarna om hur Lantmännens utdelning fungerar, mer information efterlyses.

De flesta tycker att dagens system fungerar bra, men en del anser att vissa justeringar skulle kunna få det att bli mer rättvist. I princip finns det två åsiktsriktningar.

Å ena sidan:

Insatsmissionen får inte vara mer än 25 procent på omsättningen för då dopar man affären. Det finns en oro för att en annan fördelning kan påverka effektiviteten i Lantbruk negativt.

Å andra sidan:

Fördelningen skulle kunna ändras till minst 50/50, ännu hellre 25/75 för att stimulera yngres affärer med Lantmännen. Här finns åsikten att dagens system bara gynnar äldre medlemmar. En dopingeffekt är inget man är rädd för.

Under diskussionen om finansieringsformer togs bland annat frågan om investerande medlemmar upp, sedan Föreningslagen öppnat upp för en sådan möjlighet. En del av deltagarna ifrågasatte om det verkligen är något för Lantmännen, andra menade att det kan vara en fördel för att behålla intresset för Lantmännen bland avgående medlemmar.

6

TEMAN I KONFERENS-DIALOGEN

Under distriktsstyrelsekonferensen i slutet av november ägnades en hel dag åt Ägardialogen. Sex teman togs upp: *Medlemskap, ägarstyrning, från jord till bord, världen som hemmamarknad, utdelningspolicy, och emissionshandel.*

Med utgångspunkt från ett antal frågor skedde diskussionen i temagrupper.

Medlemskap

Här fanns tre huvudfrågor möjligheten till investerande medlemmar, ändrat medlemsbegrepp och vilka krav som bör ställas på minimiomsättning.

Det tycktes finnas en ganska stor enighet kring investerande medlemmar. Majoriteten ser mer risker än nytta med investerande medlemmar. Medlemsbegreppet är däremot något man gärna skulle kunna tänka sig en vidare diskussion om. Det kan finnas andra möjliga målgrupper, men fler analyser behövs.

Uppfattningarna om minimiomsättningen för medlemmar i föreningen skilde sig lite från grupp till grupp, från inga ändringar till att kraven behöver höjas väsentligt eftersom de anses för låga i dag.

Ägarstyrning

Hur Lantmännen ska styras i framtiden och hur de forum som finns i dag ska utnyttjas på bästa sätt togs upp under ägarstyrning. Ökad insyn och delaktighet i de lantbruksnära verksamheterna känns för många som en viktig punkt, gärna också regionala råd. Man vill även ha fler tvärgrupper, men det är viktigt att personer med rätt kompetens rekryteras till grupperna. Tvärgrupperna behöver också en tydlig arbetsordning.

Andra inspel var hur man skulle kunna lyfta valberedningarna genom utbildning och att ett mentorprogram för nyvalda förtroendevalda skulle kunna vara ett sätt att snabbare komma in i sitt uppdrag.

Från jord till bord

Begreppet Från jord till bord är något alla är eniga om ska leva kvar. Men viktigt är att i alla lägen sätta bonden i centrum och göra tydligt i marknadsföringen var råvarorna kommer ifrån. Grupperna ville se fler produkter med inriktning på miljö och hälsa och gärna utveckla möjligheterna till konceptodling. Regionala produkter finns det stort intresse för, efter Gotlandspastan vill man gärna se exempelvis ett östgötamjöl. En satsning på internethandel med livsmedel var ett annat förslag.

Samarbete och insyn på agendan

Två frågor stod i fokus i den andra delen av Ägardialogen med de förtroendevalda. Hur kan vi förstärka ägardemokratin och ägarstyrningen? Hur kan vi utveckla den lantbruksnära verksamheten? Här efterlystes mer insyn och delaktighet genom tvärgrupper i exempelvis foderfrågor, men också närmare samarbete mellan Lantbruk och Maskin.

Ägardialog i Sundsvall, där bland andra Elin Bergström, Västernorrland, och Per-Anders Bratt, Gävleborg träffades för diskussioner.

»Från jord till bord är mycket viktigt. Det är bandet mellan företaget och ägarna. Men det måste vara tydligt hur viktig bonden är i kedjan«

Många höstmöten har haft Ägardialogen på programmet. Här pågår diskussioner i Uddevalla, i distrikt Västra Sverige.

När ägardemokratin stått på agendan har man först sett över det aktuella systemet och ställt sig frågan vilka styrkor och svagheter som finns i dag. Det har då varit mycket tydligt att Lantmännen som en svenskägd kooperativ där varje medlem har en röst ses som en stor styrka för framtiden. Långsiktighet i besluten, öppenhet och en enkel väg från medlemmen över distriktsstyrelsen till koncernstyrelsen ses som andra stora fördelar med det sätt Lantmännen är uppbyggt i dag.

Bland svagheter lyfts informationsvägarna fram, ett stort företag innebär långa kommunikationsvägar. Dessutom tas ägarnas olika produktionsinriktningar upp. Det vikande medlemsantalet innebär att det blir svårare att rekrytera till olika uppdrag.

En viktig instans för att medlemsdemokratin ska fungera är givetvis distriktsstyrelserna i landets 20 distrikt. De förtroendevalda ser som sin uppgift att vara länken mellan medlem och koncernstyrelse, att fånga upp lokala åsikter och föra dem vidare. Men också att länka information och frågor vidare på andra håll – från koncernstyrelse till medlem.

Att de som valt att bli medlemmar i Lantmännen också engagerar sig i föreningen är så klart väsentligt för att utveckla medlemsdemokratin. Men hur?

I debattgrupperna kom många förslag fram, exempelvis fler lokala möten, ”byaträffar”, göra distriktsstämmorna mer intressanta att gå på, sprida kunskap om helheten i Lantmännen och bli bättre på att förklara var utdelningen kommer ifrån. Att använda sociala medier som ett redskap är ett sätt att nå ut bredare.

Närmare samarbete efterlyses

Samspelet mellan ägarorganisationen och Lantbruk/Maskin är en grundläggande fråga för de flesta förtroendevalda och den togs därför upp under ett separat pass. Resultatet av diskussionerna visar att det i hög grad finns ett önskemål om ett närmare samarbete mellan förtroendevalda och Lantmännen, men också att man skulle vilja hitta mer synergier mellan Lantbruk och Maskin. Att Lantbruk och Maskin numera är samorganiserade ses som en stor fördel. Men samarbetet kan bli ännu tydligare, vilket skulle förenkla för medlemmarna. Rådgivning med helhetsyn på hela gårdens behov och kundbesök där säljare från Lantbruk och Maskin kommer samtidigt till gården är en tanke. Möjligheten att sälja lantbruksförnödenheter i Maskins lokaler var en annan sak som efterlystes. Även behovet av mer forskning och utveckling inom foderområdet togs upp.

Världen som hemmamarknad

Under denna rubrik togs betydelse och effekter för lantbruksföretaget och Lantmännen av en ökad internationalisering upp. Generellt visar diskussionerna att det finns en stor acceptans för Lantmännens strategi 2020. Lantmännen behöver finnas utanför Sverige och partnerskap med samägande är viktigt för att växa, fastställde grupperna.

Utdelningspolicyn

I grunden är man nöjd med utdelningspolicyn, men skulle vilja att man gör en analys av vilka konsekvenserna skulle vara av att ändra förhållandena. Åsikterna gled isär om hur utdelningen ska förändras, en del vill förändra fördelningen mellan emission och återbäring/efterlikvid till 50-50, andra vill hellre se förhållandena 75-25.

Diskussionsgrupperna ville också se över resultatkravet och möjligheten till högre utdelning. Men poängterar att det är viktigt att företaget mår bra och när det gäller de lantbruksnära verksamheterna vill man antingen bibehålla eller sänka kraven på vinst.

Frivilligt insatskapital var ett annat ämne

som togs upp. Flera av de förtroendevalda är öppna för frivilligt höjd insatsskyldighet. Men här invändes också från andra deltagare att det inte gynnar de yngre brukarna.

Emissionshandel

Ska det finnas ett tak för innehav av emissionsinsatser och behöver emissionshandeln förändras på något sätt? Det var två av huvudfrågorna som diskussionsgrupperna för emissionshandel tog sig an.

Åsikterna var här relativt eniga. Inget tak för innehav av emissionsinsatser, eftersom uppfattningen är att tak kan sätta handeln ur spel. Emissionshandeln upplevs av en del som alltför krånglig, man vill se över hur den görs, se om man kan använda andra modeller och andra plattformar. Men generellt ansåg grupperna det viktigt att gynna handeln i framtiden och att det behövs mer information och fler kampanjer för att öka handeln.

– Ägardialogen är ett bevis på att demokratin i Lantmännen fungerar bra. Motionen till Föreningsstämman blev en startpunkt och i den här processen kan alla medlemmar påverka! Styrelseordförande Per Lindahl är nöjd med det som kommit fram genom Ägardialogen så här halvvägs genom tidplanen. Men han påpekar att dialogen med ägarna är något som aldrig får bli ett avslutat projekt, det är något som måste vara ständigt levande.

Text: Helena Holmkrantz | Foto: Johan Olsson

Ett bevis på att Demokratin fungerar

Medlemschef Anna Carlström inledde Ägardialogen under distriktsstyrelsekonferensen i Stockholm.

– Det finns gott om guldkorn i Ägardialogen 2017. Dialogen för kanske inte med sig de stora förändringarna, men däremot nödvändiga förfiningar och förbättringar av den riktning som pekades ut under Ägarforum för nio år sedan, säger Per Lindahl, som tillträdde som ordförande i Lantmännen när de första diskussionerna i Ägardialogen redan satts i rullning.

Nu har större delen av processen redan klarats av och Per sammanfattar lite av erfarenheterna när Grodden kommer på besök hem till Per på Mosslanda gård utanför Kristianstad.

Samsyn om framtiden

En sak som blivit tydlig under Ägardialogen är hur eniga de flesta av Lantmännens medlemmar verkar vara. Det tycks finnas en samsyn om hur Lantmännen ska se ut i framtiden, en samsyn som Per menar kan tas som ett kvitto på att koncernstyrelsen dragit rätt slutsatser om vad medlemmarna vill.

– Vi har ju i de inledande diskussionerna fokuserat på de förtroendevalda. De har en stor baskunskap och därför antagligen lättare att se den stora bilden av Lantmännen. Men det som är glädjande är att höstmötena visat att ”vanliga” medlemmar verkar ha samma åsikter som de förtroendevalda. Det känns klockrent!

Per tar internationaliseringen av affärerna som exempel – ett ämne som varit

uppe för diskussion i alla tänkbara forum och ofta ifrågasatts.

– Nu verkar det som det ses som mer självklart att Lantmännen arbetar på den globala marknaden. Det verkar finnas en tydlig åsiktsförskjutning om det hos medlemmarna ute i landet.

Svenskt men internationellt

Det råder också en i stort sett total samsyn om att Lantmännen ska ägas av svenska bönder.

– Det är inget revolutionerande, men som styrelseordförande är det skönt att få det klarlagt och bekräftat. Det fina är att trots att ägandet ses som så glasklart kan vi ändå vara ett internationellt företag.

Grundläggande är också hur viktig lantbruksaffären är för medlemmarna.

– Ägardialogen har ju visat att en god avkastning i föreningen är viktig, men att det allra viktigaste ändå är att Lantmännen lantbruk fungerar bra. Det är trots allt lantbruksaffären som är själva poängen och avgörande för om blir medlem eller inte. Är vi inte bäst på lantbruk så tappar vi förtroendet hos medlemmarna.

Olika åsikter om utdelningen

En fråga där medlemmarna inte verkar ha riktigt samma åsikter är hur vinstdelningen och utdelningspolicyn ska vara utformad. Här drar meningarna åt olika

håll, en del vill styra fördelningen så att affärerna med Lantmännen ger större utdelning, medan andra hellre vill öka utdelningen på kapitalet i föreningen. Per konstaterar att den diskussionen kommer att fortsätta, men att det varit mycket bra att kunna ta upp den koncentrerat som gjordes under första delen av Ägardialogen.

– Diskussionerna har gjort tydligt att vi behöver göra en del analyser framöver, inte minst när det gäller emissionskapitalet. Strukturrationaliseringen i lantbruket kommer att fortsätta och antalet medlemmar kommer att minska, därför är det viktigt att vi fortsätter diskutera frågan om hur utdelningen ska göras på bästa sätt.

Kontinuerlig dialog

Per poängterade under sin inledning till årets distriktsstyrelsekonferens att Ägardialogen inte bara ska ses som ett projekt med en början och ett slut. Hemma vid köksbordet i Mosslanda, upprepar han det igen: en dialog med medlemmarna måste ske kontinuerligt, den får aldrig avstanna!

Han trycker på vikten av att inte vara rädd för de lite djupare frågorna och reflekterar över distriktsstyrelsekonferensen, där diskussionsvägarna gick höga:

– De förtroendevalda kastade sig över frågorna med eld och frenesi. Det bådär verkligen gott för framtiden! Nu skulle jag bara önska att vi kunde hitta vägar för en kontinuerlig dialog. Det är bra att ta ett stort grepp som Ägardialogen då och då, kanske vart sätte-sjunde år eller så, men vi får inte glömma frågorna däremellan.

Att det behövs medvetna insatser för att dialogen inte ska avstanna är självklart:

– Kanske kan vi ställa frågor via distriktsstämmorna, funderar han och pekar på att det kanske i sin tur kan vara ett sätt att engagera fler yngre lantbrukare.

– Frågan om hur vi ska kunna engagera de yngre har ju varit uppe under flera av Ägardialogens möten. Jag tror att många nog kan tänka sig att engagera sig – bara de känner att de kan påverka. Vi måste ställa frågor om vad de tycker och tänker för att de ska känna att vi räknar med dem.

Ägardialogen har i sig varit ett sätt att öka kunskapen bland de förtroendevalda. Med större kunnande om hur omvärlden ser ut och hur Lantmännen fungerar blir det också lättare att hålla diskussionen vid liv. Många av de nyare förtroendevalda har poängterat hur mycket de lärt sig under processens gång.

– Om vi så fort det finns möjlighet tar upp omvärldsbilder, hur marknaden ser ut och vad som händer i Lantmännen kommer alla att ha samma kunskapsbas och då blir det lättare att diskutera – och mer meningsfullt att sitta med i en distriktsstyrelse, säger Per och poängterar att kunskapen är en del av rollen som förtroendevald.

Finns det något område som missats i Ägardialogen?

– Ja, det finns en sak som jag kan känna att vi kanske borde haft med, nämligen hur Lantmännen ska arbeta för att vara och förbli en attraktiv arbetsgivare. Det är de anställdas arbete som gör resultatet i Lantmännen. Genom att locka de bästa och sedan ge dem uppskattning för det arbete de gör kan vi få ett framgångsrikt Lantmännen även i framtiden.

»Det som är glädjande är att höstmötena visat att 'vanliga' medlemmar verkar ha samma åsikter som de förtroendevalda. Det känns klockrent!«

Pers
vision av
Lantmännen

Ett lönsamt företag som stärker konkurrenskraften på ägarnas gårdar

Det mest innovativa företaget i branschen

Den mest attraktiva arbetsgivaren

Det ledande företaget inom agribusiness i Östersjöområdet

» De förtroendevalda kastade sig över frågorna med eld och frenesi. Det bådär verkligen gott för framtiden! «

En spjutspets in i den digitala framtiden

Ett kooperativt företag som ägs och styrs av aktiva svenska lantbrukare

Motion från nordväst startade dialogen

Blev det som ni tänkte er när ni lämnade in motionen?

En motion från distrikt Nordvästra Skåne till Föreningsstämman blev startskottet för Ägardialogen. Grodden ställde frågan till distriktets ordförande Nils-Gustav Nilsson.

Till Föreningsstämman 2016 kom en motion från distrikt Nordvästra Skåne om att det började bli dags för en ny dialog med ägarna. Det var då åtta år sedan sist och förändringarna i Lantmännens medlemskår har hunnit bli stora. Distriktets ordförande Nils-Gustav Nilsson presenterade motionen och fick hela stämman med sig. Därmed gick startskottet för Ägardialogen och efter ett år av förberedelser har år 2017 fyllts av möten och diskussioner med medlemmar från hela landet.

– Det kändes som det var dags för en översyn av bland annat utdelningspolicyn. Det är ett arbete som behöver återkomma med jämna mellanrum i en kooperativ förening, menar Nils-Gustav.

Han poängterar att det är många förtroendevalda som bytts ut sedan Ägarforum 2008 och även det motiverar ett omtag. Årets Ägardialog har därför haft två syften – att utbilda de förtroendevalda så att alla är uppdaterade och att skapa ett diskussionsunderlag för strategiarbetet i Lantmännen.

– Att Lantmännen går så bra beror på att det finns en väl genomarbetad strategi som koncernstyrelsen och koncernledningen lagt. Men det behövs input från medlemmarna så att det även i fortsättningen blir en strategi som alla tror på.

Sammantaget är han nöjd med resultatet så här långt. Vissa delar har varit lite trevande medan andra delar blivit riktigt givande, som diskussionerna under distriktsstyrelsekonferensen i slutet av november.

– Det har blivit ungefär som vi tänkte oss det. Det har tyvärr visat sig trögare än förra gången att samla de icke förtroendevalda och få in deras synpunkter. Det är lite synd att inte fler tar chansen att säga vad de tycker.

Nils-Gustav hoppas på något kortare intervall till nästa Ägardialog/Ägarforum, vart sjunde år tycker han skulle vara lagom. Men samtidigt skulle han också önska ett lite mer kontinuerligt arbete med en del av frågorna – konkreta frågor som distriktsstyrelserna skulle kunna ta tag i.

– Utdelningspolicyn ska man nog inte röra för ofta, men strategisk inriktning tål att diskuteras lite oftare.

Från historia till framtid

på två dagar

Lantmännen i framtiden, med avstamp i historien, var den röda tråden under årets två dagar långa distriktsstyrelsekonferens i slutet av november.

Under den första konferensdagen bjöds bland mycket annat på utblickar och inblickar i Kooperationens rika historia, både i Sverige och andra europeiska länder. Andra dagen ägnades helt åt framtiden genom Ägardialogen (läs mer om Ägardialogen på sid 6-11).

Först ut bland talarna var koncernchef Per Olof Nyman som gav diskussionerna ett avstamp genom att beskriva var Lantmännen står i dag och hur framtiden bortom år 2020 ter sig sett med företagsstrategiska glasögon. Östersjöländerna kommer även framöver att vara hemmamarknaden. I Sverige är det svårt att bli större, men för de olika divisionerna finns det olika möjligheter framöver inte minst i form av export. Cerealias export av havreprodukter till Kina kan nämnas som en spännande framtida chans. Den internationella lantbruksaffären har störst möjligheter till vidareutveckling i Baltikum, medan Unibakes nystartade bageri i Polen banar väg för en utökad satsning på de polska och tyska marknaderna.

Strategi för animalieproduktion

Per Olof Nyman tog också upp nya ingångar i strategin, som foder- och animalieproduktion.

– Vi har inte fokuserat så mycket på detta de senaste åren. Nu finns det tydligare i strategin. Vi ser animalieproduktionen som en affär med utvecklingspotential och vill skapa värde tillsammans med producenterna.

I detta sammanhang nämnde han planerna på en nysatsning på Tillväxtbolaget tillsammans med bland annat LRF Mjolk. Tillväxtbolaget ska kunna ge animalieproducenter möjligheter att utveckla sin verksamhet när bankerna tvekar.

Andra viktiga framtidsområden är satsningarna under den nationella livsmedelsstrategin. Här finns bland annat det blivande kompetenscentret för växtförädlning, en fråga där Lantmännen varit drivande och kommer fortsätta finnas med när ramarna dras upp i början av nästa år.

Koncernchefen avrundade med att reflektera kring vad som krävs för att hitta rätt spår i strategin bortom 2020. Han betonade vikten av att ställa sig en del grundläggande frågor, bland annat:

Karin Hakelius berättade om sin forskning kring svensk kooperativ.

– Hur ska vi accelerera vår organiska tillväxt? Rör vi oss snabbt nog på tillväxtmarknaderna? Finns det lönsamma vita fläckar runt Östersjön som vi borde agera på? Kan vi öka vår innovationstakt?

Kooperation och historia

Efter denna inledning blev det ett omväxlande pass som dels handlade om kooperativ i Sverige, i Danmark och övriga Europa, dels om Lantmännens historia.

Karin Hakelius var inbjuden för att berätta om sina jämförande studier av olika kooperativa företag är upplagda i Sverige, men även i Centraleuropa. Under titeln "Förnyelsen av kooperativet" har Karin Hakelius gjort en lång rad intervjuer med medarbetare och förtroendevalda i tre stora svenska kooperativ, Lantmännen, Arla och Södra. De intervjuade i Lantmännen framhöll bland annat dialogen mellan distriktsstyrelserna och koncernstyrelsen som en styrka, samtidigt som man var bekymrad över svårigheten att få fram engagerade förtroendevalda för framtida styrelser. Likheterna mellan de olika svenska kooperativerna är många, men bland annat skiljer sig kunskapsni-

Förutom föredrag ingick också gruppdiskussioner om hur man ska kunna engagera fler kvinnor och fler unga i Lantmännen.

Pauline Lindwall från koncernstyrelsen presenterade projektet Radler, där man tittat närmare på hur man ska kunna engagera fler kvinnor i förtroendevaldaledningen.

vån hos medlemmarna i ganska hög grad. För att ge perspektiv på det svenska sättet att bild kooperativ har hon även gjort en liten översikt över hur kooperativ i övriga Europa styrs. En vanlig modell är där att medlemsfrågor och företagsfrågor skiljs åt även på förtroendevaldanivån. Det görs genom att det finns två olika styrelser med förtroendevalda – en kooperativ styrelse som ägnar sig åt medlemsfrågor och ett förvaltningsråd som sysslar med företagsfrågor, en så kallad Two-tier modell.

Bilden fördjupades av Jan Laustsen från Landbrug & Fødevarer (Danmarks motsvarighet till LRF). Han berättade om europeisk kooperativ med tonvikt på danskt lantbruk. Han konstaterade att kooperativens strategiska val för framtiden är desamma på de flesta håll i Europa. Alla står inför samma frågor: specialisering eller diversifiering, bulk eller premium, hemmamarknad eller export. Den avgörande frågan, som Jan Laustsen såg det, är dock om den verksamheten man satsar på har ett mervärde för lantbrukarna eller inte.

Han tryckte också på att det i framtiden kommer att bli ännu viktigare att ha tillgång till hela värdekedjan. Att som Lantmännen ha tillgång till kvarnar och bagerier i samma bolag är ett bra sätt att försäkra sig om kontroll över värdekedjan:

– Vi har ju tyvärr förlorat den kontrollen i Danmark och det är något ni ska vara rädda om i Lantmännen.

Ett föredrag som uppskattades mycket, inte minst av de nyvalda förtroendevalda, handlade om Lantmännens historia. Den berättades i stora drag av två som varit med under fusionsprocessen – Ingemar Svensson, som varit anställd som organisationschef, och Torvald Carlsson, som varit förtroendevald revisor i många år. De tog upp de viktiga hållpunkterna, årtalen då de stora förändringarna skedde, men också i form av intressanta anekdoter om hur det gick till när det begav sig.

Projektet Radler

Gunilla Aschan och Pauline Lindwall från koncernstyrelsen berättade sedan om projektet Radler som under hösten haft sitt andra och sista möte. Projektet har haft som mål att bredda kompetensen i Lantmännen genom att öka andelen kvinnor i förtroendeledningen. Föredraget följdes upp av Lantmännens HR-direktör Elisabeth Wallin-Mononen som redogjorde för hur Lantmännen arbetar för att öka mångfalden bland de anställda.

Konferensdagen avrundades sedan av att Lantmännen Lantbruk presenterade nyheter och berättade om den digitala portalen LM². Det är många nyheter på gång i LM² under 2018, bland annat kommer Mina sidor att försvinna och ersättas av LM² Ekonomi.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Carin Ritter från Lantmännen Lantbruk fanns på plats under distriktsstyrelsekonferensen för att berätta om den digitala portalen LM². Sven Bäckebjörk, distrikt Jämtland, passade på att få en praktisk vägledning i det nya verktyget.

TANKA BILLIGARE! EN AV TANKARNA MED AGROLKORTET.

Agrolkortet från Lantmännen Finans ger dig som är näringsidkare inom de gröna näringarna upp till 60 öre billigare drivmedel hos CircleK/Truckdiesel, OKQ8/Tanka, Preem och vissa Säifastationer. Men Agrolkortet är inte bara ett bensinkort. Du kan använda det överallt och det ger dig rabatter och förmåner på allt från hotellrum till jordfräsar. Dessutom får du ett utökat försäkringsskydd för bilen, hemmet och när du är på resa.

Ansök direkt via SMS och mobilt BankID!

Nu kan du ansöka om Agrolkortet via din telefon (smartphone). SMS:a till 71120 och skriv Agrolkortet i meddelandet. Du som har aktie- eller handelsbolag kan ansöka om Agrolkortet Företag via agrolkortet.se.

Höj din kreditgräns med ett SMS!

Du som redan har Agrolkortet kan höja din kreditgräns direkt via telefonen. SMS:a till 71120 och skriv Agrolkortet i meddelandet så kan du anpassa kortet till perioder med högre utgifter. Kredithöjningen är kostnadsfri.

Flaskhalsarna ses över

för smidigare mottagning

Större snittskördar, mer tröskkapacitet och fler ton per leverans ställer högre krav på skördelogistiken. 2017 kom det in mer spannmål än någonsin till Lantmännens anläggningar, till och med mer än under rekordåret 2015. Nu ser Lantmännen över sin mottagnings- och transportkapacitet för att hitta flaskhalsarna och göra något åt dem.

Text: Helena Holmkrantz

Ovanligt långa regnperioder i kombination med en stor skörd satte press på Lantmännens skördelogistik i år, i synnerhet på gårdshämtningen. Under årets skörd hanterades 578 000 ton spannmål i gårdshämtningen och på vissa håll i landet strömmade 40 procent av beställningarna in under en tidsrymd av bara tolv dagar. Ambitionen är att hämtningen på gård ska påbörjas senast tre dagar efter beställningen, men i år har enstaka odlare fått vänta hela tio dagar på att lastbilarna skulle anlända. Väntetiderna riskerar sänka kvaliteten, i synnerhet när det är fråga om våt spannmål som faller varit i hög grad i år och många odlare har varit upprörda under hösten.

– Situationen är så klart inte acceptabel och vi måste definitivt se över vårt system till nästa års skörd, konstaterar Mikael

Jeppsson, chef för Lantmännens spannmålsenhet.

Brist på bilar, brist på chaufförer

När man går igenom skördelogistiken finns det fyra faktorer som påverkar hur bra logistiken flyter på: lagringskapacitet, transportkapacitet, mottagningskapacitet och torkkapacitet. Transporterna är nyckeln till mycket, men Mikael Jeppsson menar att det inte är självklart att fler bilar löser problemet med sen hämtning från gård:

– Det är brist på bilar och framför allt brist på chaufförer. Vi skulle kunna sätta in fler bilar, men riskerar bara en situation där de står i kö vid mottagningarna i stället och det är orimligt att få tag i så många bilar att vi skulle märka någon skillnad. Han poängterar i stället vikten av att se

över hela transportbehovet – vad används bilarna till och när? Eftersom en del av mottagningarna snabbt blev överfulla när årets skörd strömmade in tvingades Lantmännen lägga en hel del kraft på att flytta spannmål internt mellan anläggningar. När det blev fullt i Kumla, tvingades man till exempel köra spannmål till Norrköping, Köping och Djurön.

– Det är ett väldigt ineffektivt sätt att jobba. Vi hade behövt lägga den kapaciteten på gårdshämtningen i stället för att lösa akuta problem internt. Vi tvingas även att genomföra en del transporter mellan mottagningar och hamnar som vi skulle kunna vänta med till efter skördeperioden.

När man tittar på helheten så står det klart att den bästa lösningen snarare är att investera bort delar av transportbehovet – att se över vilka mottagningarna som riskerar bli överfulla under en skörd som denna.

– Vi har en bra täckning i dag med våra mottagningsplatser, men om vi ökar lagerkapaciteten så kan vi slippa flytta varor under skörd. Det kan göras genom att bygga planlager men det kan även vara att

Spannmålsmottagningarna räckte inte riktigt till under den komprimerade skörden 2017. Det ställde till det i gårdshämtningen. Nu ser Lantmännen över kapaciteten som helhet.

**GE DEN HÄR FLICKAN MAKT
ATT UTROTA FATTIGDOM.
SWISHA 150 KR TILL 901 00 18.**

Ta ställning för jämställdhet idag så får fler flickor i världens fattigaste länder gå i skolan, utvecklas och ta plats i samhället imorgon. Först då kan människor ta klivet ut ur fattigdom för gott. Vi kallar det jämställdhetseffekten. Det är så fattigdom utrotas.

Ta ställning för jämställdhet. Mot fattigdom.

WE EFFECT
TILLSAMMANS MOT FATTIGDOM

ISVENSK
KONTO
KONTROLL

Foto: Darren Hauck

BILD: HANS JONSSON/CUMULUS INFO

starta upp torkar på de ställen där vi inte torkar i dag.

Lantmännen stängde ju ett stort antal anläggningar under projektet Blåljus för tio år sedan. Var det fel väg?

– Nej, som jag ser det var Blåljus helt rätt då när det begav sig. Vi hade en lager- och mottagningskapacitet långt över vad vi behövde, eftersom odlingen då minskade kraftigt i landet. Mottagningarna kostade pengar i personal och underhåll och den ekonomiska situationen gjorde att vi inte kunde betala odlarna i nivå med marknaden. Genom att stänga mottagningar minskade vi kostnaderna och kunde ge odlarna bättre betalt för spannmålen. Nu har ju skördarna vänt uppåt igen och då måste vi så klart rätta till kostymen, konstaterar Mikael Jeppsson.

Är problemet med mottagningskapaciteten generell över hela landet?

– Det skiljer från område till område.

Varje anläggning ses över för att definiera flaskhalsarna och vilka investeringar som behövs för att bli effektivare. Detta arbete pågår för fullt just nu. Det är dock viktigt att vi inte överinvesterar så att vi får ett nytt kostnadsproblem framöver.

Hur ser det ut med torkkapaciteten?

Räckte den till ett vått år som 2017?

– Skörd 2017 har det varit kämpigt att hinna med att torka. Men vi har en god torkkapacitet på de flesta ställen jämfört med lagerkapaciteten. Det handlar nu om att kartlägga varje enskild anläggnings flaskhals kopplat till totala behovet av lagrings- och torkkapacitet, men även behovet av transporter.

Hur ser tidplanen ut för översynen av mottagningskapaciteten?

– Vi planerar att genomföra en del investeringar redan till skörd 2018, men räknar med att fortsätta arbetet under 2019 och 2020, avrundar Mikael Jeppsson.

Snyggare – helare – renare

Med början 2017 och fortsättning fram till 2020 har Lantmännen Lantbruk reserverat 20 Msek per år för en genomgående uppfräschning av sina anläggningar. Målet är bland annat att skapa säkrare och trivsammare arbetsmiljö för våra anställda, få nöjdare kunder & leverantörer och säkerställa det långsiktiga värdet på våra anläggningar. Inom projektet kommer pengarna att användas för allt från asfaltslagning till personalens pausrum. Varje anläggning ansöker centralt om pengar till sina projekt och genomförs med hjälp av lokala leverantörer åtgärden.

– Det här är en efterlängtd aktivitet både för oss och för våra ägare, efter de senaste årens fokus på kostnadskontroll kan vi nu prioritera upp det yttre intryck vi ger, säger produktionschef Fredrik Jönsson på Lantmännen Lantbruk.

Friskvårdsservice

– med förmånlig rabatt på reservdelar och arbetskostnad

Lämna dina skördemaskiner för service till förmånliga villkor under lågsäsong, så är de startklara i god tid inför kommande säsong. Vi står redo med 300 mekaniker på 60 platser – alltid nära dig!

Friskvårdsservicen avser skördemaskiner som tröskor, hackar, pressar och slätterkrossar. Erbjudandet förutsätter att vi får tillgång till maskinen när det passar vår verkstadsplanering. Vi lovar att servicen är utförd innan säsongstart. Kontakta din närmaste Lantmännen Maskin-verkstad för mer info. *Erbjudandet gäller 18/9 2017 – 29/3 2018.*

Boka-tidigt-erbjudande! Friskvårdsserva senast 31 december 2017 – betala inte förrän 15 april 2018!

Vi reserverar oss för eventuella tryckfel.
Tel 0771-38 64 00, www.lantmannenmaskin.se

Lantmännen
Maskin

Den växande marknaden för ”gröna proteiner” väcker nya affärsmöjligheter för odlare och livsmedelsproducenter i Sverige. Såväl populära utländska grödor som förbisedda inhemska kulturgrödor kan komma att fylla en viktig roll för vårt lantbruk. Men hur ska man då få grödorna att frodas i våra jordar och i vårt klimat – och hur lönsamt är det att odla dem?

Dessa frågor undersöks konkret, och med stor innovationslust, i Lantmännens nya projekt Specialgrödor.

Text: Lars Bårtås | Bild: Helena Holmkrantz

Stort projekt banar väg för Nya grödor

Det har varit en intensiv tid för Jakob Lindblad, sedan han tillträdde sin tjänst på Lantmännens FoU-avdelning i mars i år. Jakob – som tidigare arbetat med innovationsprojekt på stora internationella företag – fick tillsammans med Diana Bengtsson på Lantmännen Lantbruk sätta ett alldeles nytt projekt. Det heter Specialgrödor och skulle praktiskt dras igång redan under vårsådden i april.

– Idén till Specialgrödor väcktes inom Lantmännens entreprenörprogram Växt-huset förra våren. I januari 2017 beslöt koncernen att dra igång projektet. Och i mitten av mars, då jag kommit med, färdigställdes valet med ett 15-tal grödor som skulle testas under premiäret, berättar Jakob.

Antalet grödor som odlas kommersiellt i Sverige är förhållandevis få. Men trenden pekar mot att vi får se en större mångfald på våra odlingsmarker i framtiden.

– Idag är vi vana vid att hantera stora volymer av bulkgrödor. Men vår utgångspunkt i projektet är att även ”små volymer kan få stor betydelse”. Med tur, eller snarare skicklighet, kan en liten nischgröda utvecklas till en god affär.

Efterfrågan på specialprodukter

Att provodla ovanliga grödor är ingen nyhet inom i Lantmännen. Däremot har det aldrig skett i så stor omfattning och med lika hög prioritet som i det här projektet, berättar Jakob.

– Vi kan se att marknaden i allt högre grad efterfrågar produkter baserade på specialgrödor, och att tiden nu är mogen att satsa mer målmedvetet på den nischen. Även om vi har viss erfarenhet av att utveckla små grödor sedan tidigare, behöver vi bredda vår kompetens och kapacitet att ta hand om dem.

Jakob framhåller att Specialgrödor också tjänar som ett långsiktigt brobyggarprojekt inom Lantmännen.

– Vår ambition är att skapa ett brett samarbete där vi kan utbyta råd och erfarenheter från olika avdelningar inom koncernen. Specialgrödor berör ju inte bara växtodling utan också förädling och livsmedelsproduktion. Grödor i försöksodlingarna kan till exempel provmalas,

provbakas och kvalitetstestas på Lantmännen Cerealia. Samtidigt kan våra kontaktvägar inom koncernen väcka nya förslag och tips på grödor som kan vara intressanta att testa.

Men vilka specialgrödor bör man prioritera? Att döma av marknaden råder det en särskilt stor efterfrågan på ”gröna proteiner”.

– Det lanseras många nya proteinrika vegetabiliska produkter på den svenska marknaden. Men i många fall handlar det om produkter som idag importeras långväga. Om vi istället kan odla och producera detta i Sverige får vi bättre kontroll över produkten från jord till bord, samti-

digt som produktionen bli mer miljömässigt hållbar.

Försöksodlingarna ger kunskap

Bland de specialgrödor som valts ut till årets försöksodlingar ingår grödor som vanligtvis odlas långt utanför Sverige, till exempel quinoa, amarant, sojabönor och linser. Men även svenska kulturspannmål ska testas för att utröna om de kan odlas på ett mer kommersiellt sätt än tidigare.

– I ett sådant här experimentprojekt får man räkna med att utfallet kan bli mycket varierande och att vi inte når så långt med flera av grödorna. Men även om så är fallet ger försöksodlingarna kunskap och nya

Linser är frukterna på en liten, låg och oansenlig växt.

Quinoa är en gröda som i år har provodlats på flera håll i Sverige med gott resultat. Diana Bengtsson har ansvarat för Lantmännens försöksodlingar i Svalöv.

erfarenheter som vi kan dra nytta av framöver.

Hittills har odlingarna främst koncentrerats till Lantmännens egna försöksodlingsstationer. Men tanken är att på sikt engagera fler kontraktsodlare i projektet, berättar Jakob.

– I Sverige finns många passionerade odlare som har egna erfarenheter av att odla små grödor. Vår plan är att bygga ett kontaktnät och inhämta kompetens även utifrån under projektets gång.

Besvärligt odlingsår

Växtförädlingsassistenten Diana Bengtsson har en drivande roll i projektet och ansvarar bland annat för odlingarna på försöksstationen i Svalöv. Där har hon i år odlat olika sorter av quinoa, sojabönor och linser samt kulturgrödor som ein-

korn, emmervete och bovete.

– Generellt har det varit ett besvärligt odlingsår med få soltimmar och mycket regn under tröskningen, vilket gjort det svårt att få fram bra referensprov på flera av grödorna, konstaterar Diana.

Merparten av grödorna på Svalöv kommer att ingå även i nästa års provodlingar. Ett undantag är sojabönorna som ”skördades” i förtid. De angreps nämligen av duvor som gillar att kalasa på fröna, berättar Diana.

– Även om det skulle gå att skapa bra odlingsförutsättningar bedömer jag att det blir svårt att ta fram svenska sojaböner som prismsäsig kan konkurrera med dagens importerade vara.

Diana tror desto mer på frögrödan quinoa, som efterfrågas av allt fler konsument. Quinoa är en utpräglad hälsopro-

dukt som innehåller alla nio essentiella aminosyror och är därmed ett komplett protein. På Svalöv har man odlat tre olika quinoasorter, som är speciellt framtagna för nordiskt klimat. Att odla quinoa är inte särskilt komplicerat, berättar Diana. Däremot krävs det mycket arbete efter skörd, då fröerna måste rensas, poleras och tvättas i åtskilliga steg.

– Utmaningen är att få bort saponinerna, ett ämne i fröskalerna som ger en bitter smak. Detta kräver en omfattande maskinell process som vi nu håller på att hitta en lösning för. Vi tittar också på att testa andra spännande quinoasorter med positiva egenskaper framöver.

I premiärårets odlingar ingår också en alldeles ny vårapsort, Skywalker, som är framtagna av Lantmännens egen raps-expert Elisabeth Gunnarsson. Skywalker

” Att provodla specialgrödor innebär ständigt nya utmaningar och är väldigt roligt och lärorikt.

genomgår nu en sortprovning och beräknas nästa år vara registrerad som offentlig rapsort. Det unika med Skywalker är den innehåller lika mycket omega3 och omega6, vilket gör rapsoljan extra hälsosam. Lantmännen har under året haft en mindre odling av Skywalker, och även av rapsorten Corona, på en gård i Skåne.

– Vi planerar att flytta försöksodlingarna längre upp i Sverige, där förutsättningarna för våraps generellt är bättre och där det brukar vara mindre problem med rapsbaggar i fälten. Det ska bli spännande att se hur grödan går, säger Diana.

Planerna för det kommande året är ännu inte spikade. Men Diana har idéer

om att även kunna testa grödor som lupin och hirs.

– Även om premiäråret var besvärligt, så ser jag verkligen fram mot nästa års försök. Att provodla specialgrödor innebär ständigt nya utmaningar och är väldigt roligt och lärorikt.

Tips!

Har du frågor, tips eller uppslag till projektet Specialgrödor går det utmärkt att kontakta Jakob Lindblad på Lantmännens Fou-avdelning: jakob.lindblad@lantmannen.com

Emmervete är en gammal kulturgröda som fått förnyat intresse.

Premiärförsöket gick ”sisådär”. Men nästa år hoppas Wanja Wallemyr få bättre lycka med sin odling av frögrödan amarant.

Text: Lars Bårtås | Bild: Mikael Ljungström/Scandphoto

Familjen Wallemyr odlar potatis, spannmål, oljeväxter och vall på sin gård Källeberg utanför Falköping. Odlingsarealen är på cirka 400 hektar – och sedan i år har ett av hektaren avsatts för specialgrödan amarant.

– Som lantbrukare känns det viktigt att våga prova något nytt och se vad som kan funka, odlingstekniskt och affärsmässigt. Samtidigt finns det ett behov av att öka mångfalden av grödor i lantbruket, så i det avseendet är min försöksodling ett litet steg på vägen, säger Wanja Wallemyr.

Wanja är en av entreprenörerna som fått möjlighet att vässa och utveckla sin affärsidé i Lantmännens acceleratorprogram Växthuset. Hon berättar att initiativet till att söka programmet väcktes via hennes engagemang i Gröna Innovationsgruppen: en lokal förening för medlemmar som aktivt vill hitta och backa upp nya affärskoncept inom de gröna näringarna.

– Vi hade tagit fram några projektförslag inom gruppen som vi tänkte kunde intressera juryn i Växthuset. Det visade sig vara lyckosamt: vi fick igenom tre av förslagen, däribland min försöksodling med amarant. Det var en intensiv, men mycket lärorik utbildning, tyckte jag.

Utsäde från Sydamerika

Första veckan i maj drog Wanja igång sin odling. Hon har valt att testa en amarant-sort som heter Chinese Gigant Orange: en sort som bildar vackra orangefärgade blomklasar och kan bli uppemot två meter hög. Utsädesfröerna kommer från Sydamerika och har beställts via en importör som hon fått god kontakt med.

– Jag hade även tittat på andra frögrödor med liknande egenskaper, till exempel quinoa och chia. Men valet föll slutligen på amarant, som innehåller mycket protein och fibrer, men även högkvalitativt fett. Jag tror att det finns en bra marknadspotential för amarant, både som humankost och som foder i gris- och kycklingproduktion.

Amarant odlas i dag framför allt i

Central- och Sydamerika, men även i vissa delar av Afrika och Sydostasien. I Sverige har det förekommit enstaka försöksodlingar av amarant, bland annat på Öland.

– Häruppe i vår klimatzon har den dock aldrig provats, vad jag vet. Under rätt förutsättningar ska plantorna kunna ge en fröskörd på över två ton per hektar.

Och hur har det då gått med Wanjas pionjärförsök?

– Nja, tyvärr har det inte varit ett optimalt år. Redan en vecka efter sädens kom ett kraftigt slagregn som tog hårt åt jorden. Sedan kom en period av torka, då vi inte hade möjlighet att vattna så mycket. Sommaren som följde var ovanligt kall, och först på sensommaren kom några varma dagar då plantorna tog rejäl fart och växte uppemot 1,5 meter.

Trots att plantorna tog sig hann det aldrig bli någon ordentlig frösättning, konstaterar Wanja.

– Det hade behövts en längre och varmare odlingssäsong och möjligtvis även lite fler insekter för att få igång pollineringsen.

Tröska för små fröer

Amarant är inte så odlingstekniskt komplicerad, menar hon. Den största utmaningen är att amarantfröerna är så små att de inte kan säas med en konventionell såmaskin. Grödan kräver också en tröska som är anpassad för små fröer.

– Jag har avvaktat med maskininvesteringar och har i stället sätt och skördat allt för hand, så det har blivit rätt många timmars ”handarbete”.

Även om premiärförsöket gick sisådär har Wanja inga planer att ge upp sin amarantodling.

– Jag har utsäde så att det räcker för nästa år och funderar på att eventuellt komplettera med en ny sort framöver. Min plan är att så fröerna någon vecka tidigare och så får jag hoppas på att sommaren blir mer normal. Men hur det än går så lär jag bli många erfarenheter rikare, säger hon.

Wanja odlar sydamerikansk amarant på

västgöslätten

” Jag hade även tittat på andra frögrödor med liknande egenskaper, till exempel quinoa och chia. Men valet föll slutligen på amarant, som innehåller mycket protein och fibrer, men även högkvalitativt fett.

ta-

På jakt efter quinoaodlare

FOTO: MARTIN WANG, DAVID KLÖMARK, MARCO HELZÉN

i Peru

Quinoa är ett frö på modet och vi hittar det allt oftare som ingrediens i maten här i Sverige. Örten odlas på några håll i landet numera, men än så länge bara i små odlingar och försök pågår i projektet Specialgrödor för att hitta bra sorter och rätt odlingsförhållanden. Men ännu importeras det allra mesta. Lantmännen Cerealias inköpare har rest långt och letat efter duktiga odlare i Peru.

Det är inte ofta bönderna på 4 000 meters höjd i Anderna i Peru får besök av importörer från Europa. Men den här dagen kommer tre.

De har flugit i 14 timmar från Arlanda via Amsterdam, den sista biten med fyrhjulsdriven jeep uppför branta serpentinvägar med utsikt över djupa stup.

Deras uppdrag i Peru är att hitta pålitliga leverantörer till fröet som blivit så populärt i västerländsk mat, inte minst i Sverige.

– Vi har hittills importerat quinoa från ett handelshus i London, men vi är intresserade av direktimport, utan mellanhänder, så kallad direct sourcing, förklarar Martin Wang, inköpare och drivande för denna typ av inköp.

Besöket i Peru är viktigt. Det är ett första test av en bredare strategi av direct sourcing av många olika grödor från olika delar av världen och det är också ett test av en ny typ av audit. Flera funktioner i Cerealia – logistik, hållbar utveckling, kvalitet, med flera – deltar i projektet.

Bergsbönder med lång erfarenhet

Luften är klar i bergen, och kall. När Martin och hans kollegor vaknar på morgonen är det 12 grader i rummet som saknar element. De värmer sig genom att elda i köksspisens och börjar besöksrundan med en svag röklukt i kläderna.

De får ett positivt intryck. Erfarna arbetare och stabila processer. Klimatet är perfekt för quinoa: torrt och svalt. Örten har odlats i Anderna sedan tiden före Inkaväldet.

Bergsbönderna gör en enkel förränsning och packar quinoan i 50-kilossäckar för frakt ned till processfabriker i Lima. Det är framför allt fabriker och leverantörerna som Lantmännen vill studera och kvalitetsgranska. Någon eller några av dem ska väljas för leveranser till Lantmännen i Sverige.

– Besöket i bergen gav oss en helhetsbild. Vi vill ha koll på hela kedjan, säger David Klömark, kvalitetsansvarig i projektet.

Åtta fabriker i Lima ska också besökas. Granskningen är ett mellansteg mellan en skriftlig audit, som kan skötas via mejl och i vilken leverantören svarar på frågor om kravuppfyllelse, och en extern audit som görs av

en tredje och oberoende part. Nu gäller audit på plats, vilket är viktigt i samband med direct sourcing. Att köpa utan mellanled ger mer insyn och bättre marginaler, men är samtidigt ett större åtagande än köp via handelshus.

– Vi vill ta ansvar åt våra kunder, vårt samhälle och vår miljö, från jord till bord: Det gäller hållbarhet, kvalitet, hälsa, hygien, processer och transporter, säger Martin.

I Lima är det varmt och trafiken tung. Här bor närmare åtta miljoner invånare. I en typisk quinoa-fabrik jobbar ett 20-tal personer i lokaler om cirka 1 000 kvm. De finrensar fröna, sorterar och packar dem för export. Vid behov värmebehandlas de för rätt fuktkvot och kvalitet. Produktionen kan ligga runt tio ton om dagen. Här tittar den svenska trion på faktorer som hygienregler, flöden i fabriken och riskhantering.

Martin, som har erfarenhet från direct sourcing från tidigare jobb granskar ekonomi, logistik och handelsregler. Marco Helzén, inköpschef, håller ett extra öga på hållbarhetsaspekter och uppförandekoder baserade på FN:s regelverk.

Första direktimporten

Auditresan tog totalt elva dagar och utmynnade i valet av två leverantörer, bägge BRC- och eko-certifierade och godkända enligt Lantmännens på-plats-granskning. Den här metoden ska formaliseras och i höst läras ut till fler hos Lantmännen för framtida affärer.

Som ett resultat av resan anlände en första container med direktimporterad quinoa i oktober till Sverige där den paketerades under varumärket Go Green. Den här gången vet man precis var fröna kommer ifrån och hur de producerats. **Text Johan Rapp**

Hela familjen Bal ger stöd åt cancerforskningen

Mamma, pappa och nu även barn... Först kom de rosa balarna för forskning om bröstcancer, sedan de blå balarna för prostatacancer. Nästa år lanseras en gul sträckfilm till förmån för Barncancerfonden.

Under 2018 kommer lantbrukare att ha möjlighet att köpa rosa, blå och gul sträckfilm genom Lantmännen och därigenom stötta forskningen mot cancer. För fjärde året i rad gör Lantmännen,

Trioplast och Sveriges lantbrukare gemensam sak för cancerforskningen. Nu i ett helhetsgrepp under parollen Bänder och barn tillsammans mot cancer. Därför utökas stödet med en tredje färg för barnen – gult.

Precis som tidigare lägger lantbrukaren till fem kronor, Lantmännen och Trioplast lägger till vardera fem kronor per rulle så att varje rulle genererar 15 kronor till cancerforskningen. Bidragen kommer

att delas upp mellan bröstcancerfonden, prostatacancerfonden och barncancerfonden beroende på hur den försålda kvantiteten av repektive färg fördelar sig.

– Jag tror att många av våra kunder blir glada för möjligheten att göra ett tydligt ställningstagande för cancerforskningen med hjälp av färgglada balar, säger Torbjörn Wahlström, chef för handelsvaror på Lantmännen Lantbruk.

2017 års blå och rosa sträckfilm genererade mer än 300 000 kronor till forskningen och företagen satsar på ett lika stort bidrag i år. Lika många balar men. Den färgade plasten fungerar och återvinns på samma vis som den vanliga plasten.

Det går inte att mäta effekten av symbolvärdet i kampanjen, men ju mer exponering de färgade balarna får desto mer uppmärksamhet får alla former av insamlingar mot cancer. Därför har Lantmännen satsat på en helhetskampanj 2018.

– Vi väljer nu att stötta också barncancerfonden eftersom våra kunder ofta består av hela familjer med mammor, pappor och barn. Min förhoppning är att få se många färgade balar i roliga mönster och figurer under hashtaggen #bondeochbarntillsammansmotcancer, avslutar Torbjörn Wahlström.

Text: Camilla Calmsund

Under 2018 finns det möjlighet att köpa såväl rosa och blå som gul sträckfilm och därmed bidra till cancerforskningen.

Böner och rotfrukter i mjölhyllan

Under parollen "Ät mer grönt" har Kungsörnen lanserat två nya mjölsorter och en brödmix som innehåller rotfrukter och vita bönor i höst. Att byta ut vetemjålet i vardagsrecept som pannkakor, frallor eller kanelbullar mot Kungsörnens nya rotfrukts- och bönmjöl är ett enkelt sätt att få i sig mer grönsaker – och hitta nya favoritsmaker.

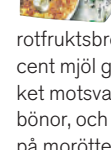
Eftersom både rotfrukter och vita bönor binder vatten ger mjölet saftiga, spänstiga degar som passar perfekt för såväl rotfruktsbröd som till sötare bakverk.

Rotfruktsmjölet finns i tre olika varianter:

- Vetemjöl med rotfrukter innehåller 10 procent mjöl gjort på morötter och palsternackor, vilket motsvarar 704 g färska rotfrukter. Passar till kanelbullar, pannkakor och bröd.

- Vetemjöl med vita bönor innehåller 15 procent mjöl gjort på vita bönor, vilket motsvarar 285 g färska vita bönor och ger extra protein till vita degar.

- Brödmix för rotfruktsbröd innehåller 10 procent mjöl gjort på vita bönor, vilket motsvarar 185 g färska vita bönor, och 5 procent mjöl gjort på morötter, vilket motsvarar 395 g färska morötter. Brödmixen ger två stora limpor.

Vi har ett komplett sortiment av slitdelar till Claas, Fendt, Väderstad, KUHN, Överum, Kongskilde och JF samt slitdelar från Mølbro till din Kvernelandplog.

Prisexempel:

VÄDERSTAD

Tallrik

Ø410 mm, plan, V55
Art nr 451371

238:-

exkl moms (298:- inkl moms)
Ord pris 265:- exkl moms

Du sparar 10%

KUHN

Förplogsskär

ZX, Hö/Vä
Art nr 631100,152/631101

98:-

exkl moms (123:- inkl moms)
Ord pris 109:- exkl moms

Du sparar 10%

Mølbro

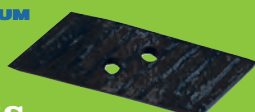
Skär M1

16", passar till Kvernelandkropp 8 - 9 - 28, Hö/Vä
Art nr 073004,138/073005,138

299:-

exkl moms (374:- inkl moms)

ÖVERUM

Spets

Passar till Överum XL-kropp, Hö/Vä, vändbar
Art nr 41659460809/41659460909

161:-

exkl moms (201:- inkl moms)

FENDT

Axlyftare

Passar till Fendt skördetröskor
Art nr D49040900

146:-

exkl moms (182:- inkl moms)

Claas

Fjäderpinne

Passar till Claas strängläggare Liner
Art nr 0009557100

139:-

exkl moms (174:- inkl moms)

Texterna "Passar till ..." ska ses som generella för maskinmodellerna. För att hitta rätt slitdel till just din specifika maskin, kontakta din anläggning!

Slitdelskampanj!

Gör en samlad beställning för ditt behov av slitdelar, reservdelar och tillbehör **senast den 28 februari** så behöver du inte betala förrän den **30 mars 2018**.

För att utnyttja erbjudandet måste beställningen innehålla slitdelar till ett samlat värde av minst 3.000:-. Erbjudandet gäller 30/10 2017 - 28/2 2018. Vi reserverar oss för eventuella tryckfel.

Tel 0771-38 64 00, www.lantmannenmaskin.se

Lantmännen
Maskin

Nyheter till vårsådden

Bland årets nyheter inom frö och utsäde finns flera svenskförädlade sorter. Bland annat vitklöver Edith som är förädlad för svenska förhållanden och Cornelis raps-hybrid som kommer från Lantmännens egna förädlingsprogram.

Efterfrågan på ekologiska produkter ökar ständigt och ny för i år är malkornssorten Crescendo som är speciellt framtagen för den ekologiska odlingen. En annan nyhet bland malkornen är RGT Planet som mer än väl levde upp till fjolårets förväntningar och kan titulera sig som Sveriges högst avkastande malkorn.

Edith vitklöver

Edith är ett mycket uthålligt och högavkastande vitklöver, anpassad för odling i Götaland och Svealand. Bladen är medelstora och växtsättet passerar både i slätterblandningar och i betesblandningar. Edith har förädlats med tydligt fokus på svenska odlingsförhållanden.

Cornelis raps hybrid

Den nya varrapsen Cornelis kommer från Lantmännens egna förädlingsprogram. Den har visat på höga skördesiffror i flertalet odlingsområden. Cornelis är medellångt, har

en medeltidig mognad och en bra stjälkstyrka.

Happy fodervete

Happy är en ny vårvetesort från vår svenska förädling. Sorten har potential som kvarvete, men fungerar utmärkt som fodervete. Happy är en frisk sort med stora kärnor och mycket hög avkastning.

Crescendo malkorn

Crescendo är ett nytt malkorn avsedd för ekologisk odling. Sorten är frisk och har bra motståndskraft mot mjöldagg. Maltutbytet och ogräskonkurrensen är bra och sorten har något längre strå och mognar medeltidigt.

Laureate malkorn

Laureate är ett nytt och mycket högavkastande malkorn som introduceras på den svenska marknaden under 2018. Sorten är frisk och odlings säker med ett bra maltutbyte.

RGT Planet malkorn

RGT Planet är Sveriges högst avkastande malkorns sort. RGT Planet är ett utmärkt val då den kombinerar goda agronomiska egenskaper med bra kärn kvalitet, vilket även gör sorten passande som foderkorn. Både internationellt och i Sverige har RGT Planet visat en jämn och mycket hög skördenivå. Sorten är frisk och resistent mot mjöldagg och nemotodras 1 och 2.

Text: Isabella Nilsson

Poolpriserna nu lagda

Lantmännen Lantbruk presenterade i början av december sina priser för Pool 1. Perioden har kännetecknats av mindre prisrörelser än tidigare år. I Sverige, liksom i övriga Östersjöområdet, har besvärliga skördeförhållanden lett till större andel omklassade varor och betydligt lägre höstsådd inför skörd 2018.

För femte året i rad skördades stora volymer vete runt om i världen och vetelagren ökade ytterligare. Den globala efterfrågan ökar i samma takt som tidigare och sammantaget har detta gett fortsatt press på världsmarknadspriserna på spannmål. Marknaden har under året också legat på en stabil nivå med låg prisvolatilitet, med undantag för slutet av juni där väderoro gav en tillfällig och kortsiktig prisuppgång på spannmålsbörserna. Trots pressade börspriser under större delen av året finns det några faktorer som bidragit till poolpriserna.

I en marknad med mindre prisrörelser har det funnits färre toppar att sälja på. Men vi sålde en stor del av poolen finansiellt i väderoron i månadskiftet juni/juli vilket förklarar en hel del av de priser vi presterar säger Mikael Jeppsson, chef för spannmålsenheten, Lantmännen Lantbruk.

Poolpriserna beror på hur väl Lantmännen Lantbruk lyckats med handeln och riskhanteringen av spannmål under perioden. Försäljningsperioden sträcker sig mellan april och november. Slutbetalning till de lantbrukare som tecknat poolavtal sker under vecka 50.

POTATIS EMBALLAGE

NY HEMSIDA!

Plats för fler

Största arena- och handelsstationen någonsin i Göteborg
Popapaktiviteter i heliga arena

FRIDROTT. FOTBOLL. ISHOCKEY.

FOTE GÅRDENS EMBALLAGE

LIDKÖPING

Tel 0510-500 29
070-545 00 29
Fax 0510-500 04
leif@fotegarden.se
www.fotegarden.se

149 kr! för 5 nummer

(normalpris 395 kr)

Alla priser är inkl. moms

Fritid & Park i Sverige är den hel-täckande tidningen om fritid, bad, park och grönytesektorn och har funnits i ansenliga 47 år.

Här hittar du nyheter om produkter, företag, kommuner och evenemang samt information om leverantörer.

Intresserad av erbjudandet?

Skicka namn och adress till:
david@fritidpark.se.

Erbjudandet gäller till och med 2018-01-15.

Kvalitet är A och O för ett bra malkorn. Flera kvalitetsparametrar är helt centrala för att effektivt producera ett bra malt och prima öl. Skalskador och missfärgade kärnor är speciellt nyckfulla och dyker upp ofta oväntat och svåröversägbart såsom 2017 i Skåne. Grodden reder ut kunskapsläget och hur man minimerar riskerna för kvalitetsproblem framöver.

Text & foto: Hans Jonsson, Cumulus Information

Krafttag mot skalskador i malkorn

– Malkorn är kvalitetsmässigt spannmålets motsvarighet till matpotatis.

Det menar Johannes Åkerblom, chef för spannmålsinköp på Lantmännen. Liknelsen är träffsäkert talande och berättar för oss att malkorn är ett mycket, mycket känsligt livsmedel. Mer än vi kanske anar. Och med en lång produktionskedja från förädling, odling, handel, mälteri, bryggeri till konsumentens eftertraktade öl – måste biologi och

industri gå hand i hand för att nå bästa kvalitet, effektivitet och slutprodukt.

Upprinnelsen till denna artikel är 2017-års malkornsodling med bitvis stora kvalitetsproblem vad gäller skalskador.

Hur kan det komma sig att det blev så? Varför i vissa regioner? Varför 2017 i Skåne? Varför ändrades betalningsvillkoren? Varför är det så viktigt med kvaliteten? Vad ska jag som odlare göra för att minimera risken för

kvalitetsavdrag? Vad är egentligen en skalskada? Vad är röda kärnor? Ja, det finns många frågetecken som vi ska försöka rätta ut i denna artikel.

Samtidig låter vi de olika aktörerna i malkorns kedjan dela med sig av sina erfarenheter och kunskap: allt för att vi framöver bättre ska kunna förstå malkornsodling från sådd till öl.

Varför är skalskador så allvarliga?

Ett frö består enkelt uttryckt av ett skal som omger en frökropp som ska bli grodd och frörötter.

– Man kan se fröet som en förpackning där skalet är till för att skydda innehållet både mot mekaniska skador och mikrober som svampar och bakterier, konstaterar Dieter Nowack, inköpschef vid Viking Malt i Halmstad.

Om skalet skadas, då störs naturligtvis fröet och därmed groningen vilket är allvarligt eftersom de tre viktigaste faktorerna för malkorn enligt Dieter Nowak är groningen, groningen och groningen. Om det nu hade rört sig om produk-

tion av utsäde då hade man kunnat kompensera svag groningen med högre utsädesmängd. Men, och här är det ett stort MEN, i fallet malkorn fungerar det tvärtom.

– Ogrodda kärnor är som klistret i processen samtidigt som delvis skadade kärnor tar upp vatten och groer på ett helt annat sätt än intakta kärnor. Efter som mältning är en industriell process i stor skala blir effekten dyr ineffektiv mältning med risk för sämre kvalitet, berättar Dieter Nowack med 20 års erfarenhet i mälteriindustrin.

Han betonar även att skalet behövs i bryggeriernas process där det behövs som filtermaterial när vörten skiljs från de fasta partiklar i brygghuset. Således: skalskador förändrar groningsegenskaperna hos kärnorna vilket påverkar kvaliteten negativt och fördröjer för mältningsindustrin.

Varför varierar skalskadorna så mycket mellan år och område i Sverige?

– I grunden handlar det om att malkornskärnan är biologisk och levande. Skalets egenskaper beror på årsmån, vädret, tröskning, torkning, lagring och eventuellt odlingsmetod, menar CG Pettersson, som jobbar med kvalitetsproblem inom Lantmännen Forskning och Utveckling.

Han har arbetat med malkornskvalitet sedan 1990-talet och är dessutom lantbrukare vilket gett honom många erfarenheter. En viktig egenskap är hur skalet är sammanvuxet med den underliggande kärnan. Detta varierar från år till år.

– Forskning har visat och jag själv har noterat att år med omväxlande torrt/fuk-

tigt/torrvt väder har gett svagare skal och hemma på gården har det gett mer skalavfall i avfallscontainern från torken, berättar CG Pettersson.

I kombination med sortskillnader i skalfasthet så blir effekten att ett visst väderläge för en viss sort kan öka risken för problem med skalskador.

Att år 2017 sticker ut i mängden intygar Dieter Nowack.

– Jag har inte sett sådan känslighet under mina 20 år som mältare. Det är som att mjölkroppen lätt ”ploppar ut” ur skalet, ungefär som mandlar man skalar genom att lägga dem i varmt vatten.

Varför är det så negativt med röda kärnor?

Hur skulle det kännas att öppna en ölfaska som helt utan förvarning sprutar och skummar över som en skadad champagnefaska? Inte bra, inte alls bra. Det är bryggeriernas skräck.

På fackspråk kallas det ”gushing” eller överskumning och orsakas av fusariumsvampar.

Problemet uppmärksammades redan på 1960–70-talen av Carlsberg i Danmark. Det slog till i Sverige 2011 och har förekommit kring Mälardalen 2017. I dag är kvalitetskravet vad gäller röda kärnor maximalt 25 röda kärnor per kilo, eller 0,1 procent.

Ett omfattande analysarbete utförs på Viking Malt i Halmstad. Dieter Nowack och Zehra Badic kontrollerar kvaliteten med stort intresse.

Jag tröskar ”som vanligt” men får bara skalskador ibland, varför?

Det generella rådet om att tröska malkornet försiktigt gäller i högsta grad. Undersökningar visar att kärnor med borstet avbrutet en bit in i kärnan ökar risken för skalskador. Gärna lite borst kvar, eller som Johannes Åkerblom uttrycker det:

– Det ska inte se för bra ut i trösktanken när man tröskar malkorn.

Rådet om varsam urtröskning, inställning av slagskoavstånd och cylinderhastighet känner säkert de flesta till. Vad man dock bör reflektera över är de moderna tröskornas avancerade automatiska inställningar av tröskan

– Det är viktigt att kontrollera tröskresultatet och inte bara förlita sig på automatiken, betonar CG Pettersson.

Att man får olika skadeproblem olika år beror inte bara på hur man tröskar utan risken för skador ökar givetvis dramatiskt om kärnorna är känsliga beroende på biologiska faktorer. Är skalet lite tunnare än normalt, sitter lite sämre fastvuxet och liknande, ja, då blir en skonsam tröskning än viktigare! Sammanfattningsvis kan CG Peterson inte nog understryka vikten av försiktig hantering av kornkärnorna:

– Malkornsfrön är som små ägg och ska behandlas därefter – mycket varsamt.

Varför hade vi inte problem med detta ”förr i tiden”?

Det har förvisso förekommit problem bak i tiden, under andra halvan av 1900-talet. Men att problemen tilltagit visar statistik från bland annat Skottland som brottats med skalskador i många år och

som har framstående forskning inom området. Huvudorsaken enligt flera bedömare är att dagens sorter har ett tunnare skal. Önskemålen om ett högre utbyte vid mältning har gjort att sorterna efter hand fått allt tunnare skal, vilket är en rent logisk effekt.

Men inom ramen för de över tid all tunnare skalerna så finns det sortskillnader. År 2017 hade sorten Planet mindre angrepp jämfört med Propino och Quench. Men det kan vara en sanning med modifikation. Sorterna odlades inte jämnt fördelade över Sverige så en del av skillnaden kan vara en effekt av vädret i regionerna.

FORTSÄTTNING PÅ NÄSTA SIDA ▶

► FORTSÄTTNING FRÅN FÖRRA UPPSLAGET

Varför ändras betalningsvillkoren för skalskador?

Anledningen till att skalskador prismässigt kvalitetsregleras är att de ger sämre kvalitet och fördyrar mältningen. Det är en industriell process som inte handlar om allt eller inget utan en gradvis påverkan av processen beroende på kvaliteten. En viss grad av skada accepteras givetvis, det vill säga inga avdrag, medan väldigt stora skador omöjliggör en effektiv mältning.

Under ”normala” år fungerar detta regleringssystem bra. Men extrema år, som 2017, måste andra lösningar hittas för att både tillgodose lantbrukare med rimlig ersättning och mälterier med rimliga kvantiteter svenskodlat malkorn.

Till saken hör också att det tyvärr inte finns några snabba analyser av skalskador, eller röda kärnor som är en annan viktig kvalitetsegenskap hos malkorn vid leverans på mottagningsstationerna, till skill-

nad från exempelvis proteinhalt och falltal.

Dessutom förändras malkornskärnornas egenskaper vid lagring. Partier med skalskador, orsakade av för hård tröskning redan vid skörd, har en benägenhet att vara mer känsliga för varje hantering och försämrans mycket snabbare än partier med bättre kvalitet från början.

Summa summarum: Kvalitetsregleringen är en komplicerad historia som beror på att malkornet inte kan analyseras vid leverans samtidigt som det påverkas av lagring fast olika mycket beroende på årsmån. För att göra ett så juste betalningssystem som möjligt 2017 så kommer Lantmännen att prisreglera för samtliga dessa faktorer i efterhand, det vill säga marknadens betalningsförmåga utifrån den slutliga kvaliteten och prisnivån.

” Man kan se ett frö som en förpackning där skalet är till för att skydda innehållet både mot mekaniska skador och mikrober som svampar och bakterier.

Mer om röda kärnor, hur hanterar vi problematiken?

Det luriga med röda kärnor är att de inte är ett exakt mått på kvalitetsproblemen som fusariumsvamparna orsakar. Fusarium kan lätt gnidas av vid hantering av malkornet. Smittan finns kvar i kärnorna men det röda är borta!

– Men röda kärnor är den bästa indikatorn på fusarium i malkorn, menar Dieter Nowack.

Det är också så att under lagring och fram till färdig malt så kan fusarium utvecklas olika starkt beroende på kärnans status. Om vattenhalten

är låg vilket ger lagringsbeständighet utvecklas dock ingen fusarium. Både färg och gushingproblem kan klinga av långsamt. Skalskadorna spelar givetvis roll men även de så kallade bukfare-sprickorna.

På Viking Malt gör man omfattande tester av malkornet i samband med skörden för att få en bild av hur årsmånerna påverkat angreppsnivån. Dessutom gushing-testas samtliga partier malt innan de levereras till bryggerierna. Detta för att undvika kvalitetsproblem på bryggerierna.

Vad gör vi för att minska risken för skalskador och röda kärnor?

Kunskap, medvetenhet och utveckling är nycklarna till att bättre kunna hantera skalskador och röda kärnor. Vi kan förhållandevis mycket om vad som ligger bakom skadorna och hur vi ska göra för att minska riskerna för kvalitetsproblem. Men det finns mer att lära vad gäller årsmånens och odlingsteknikens inverkan på malkorn generellt och specifikt i samspillet med olika sorter. Lantmännen kommer att fokusera mer på både sortegenskaper och odlingsteknik. Det är önskvärt att mer än tidigare fokusera på dessa egenskaper redan i förädlingsmo-

mentet. Vad gäller tröskning så är det viktigt att verkligen kontrollera tröskresultatet och vara så varsam som möjligt.

Att det inte går att analysera direkt vid leverans är ett problem. Här sker intensivt utvecklingsarbete för att hitta metoder att analysera direkt på anläggningarna.

Kort om malkorn, skalskador och missfärgade kärnor

Förenklat består malkornskärnan av ett skal som är fäst vid en underliggande frö kropp. Denna frö kropp innehåller allt som gör att fröet grov och skapar en grodd och rötter.

Skalet ska skydda kärnan mot mekaniska skador och mikrobiella angrepp.

Uppstår skador då förändras kärnans egenskaper dramatiskt med varierande vattenupptag, gröningsförmåga med mera. Detta får betydande konsekvenser för den industriella mältningprocessen.

Fröets egenskaper varierar beroende på en mängd faktorer vilket gör att skalet är olika tjockt och olika bra fäst vid den underliggande frökroppen. Detta medför att skadesvampar och hantering, till exempel tröskning, påverkar fröet väldigt olika från år till år och fält till fält.

Med ökad medvetenhet om problematiken kan alla i kedjan från frö till öl bidra med att minska riskerna för kvalitetsproblem och öka säkerheten vid odling av malkorn.

FOTNOT. Läs mer om den aktuella malkornsmarknaden på sid 31

Framtiden: vad gör vi för att minska risken för skalskador och röda kärnor?

NYHET!

FOCUS OBSERVER 8x56 UPPLEV LJUSET

Nu presenterar Focus Sport Optics, Observer, en ny kikare som låter dig uppleva naturen i en ny dimension. Det är vår ljusstarkaste kikare någonsin som kan ge dig helt nya upplevelser både innan solen gått upp eller efter dess nedgång. Med nya Focus Observer 8x56 förlänger du din observationstid med timmar och du kommer se saker du aldrig sett tidigare.

Den är slagtålig, robust och väger endast 960 gram. Den öppna konstruktionen gör den lätthanterlig med bara en hand. Avancerad optik med faskorrigerade prismsor, FMC antireflexbehandling, BaK4 prismsor och ett TP-avstånd på hela 20mm är några av de saker det som gör Observer fantastisk att titta i. Du anpassar den enkelt till dina ögon. Brilljansen, skärpan och kontrasten ger dig helt nya naturupplevelser.

FOCUS OBSERVER 8x56
PRIS: 2.995:-

FOCUS
SPORT OPTICS

Varje gång minibussen med den lilla svenska gruppen stannar i en ny by möter byns kvinnor upp med sång och dans. ”Välkomna våra långväga gäster” sjunger kvinnorna alla iklädda vackra, färgglada kjolar. Männerna håller sig i bakgrunden och de många barnen samlas i en nyfiken klunga. När alla väl samlats under vårdträdet är det dags för allvar, presentationer och många, många frågor. Nyfikenheten på svenskt lantbruk och svensk Kooperation är enorm. *Text och bild: Helena Holmkrantz (medföljande reporter)*

Lantmännen i Malawi

Möte mellan svenskt och malawiskt jordbruk

En vecka i ett av världens fattigaste länder är omtumlande, det vidgar horisonten och visar hur mycket vi har att lära av varandra. Två ägare och två anställda från Lantmännen åkte tillsammans med biståndsorganisationen We Effect i oktober till Malawi för att besöka några av de byar som arbetar med nya metoder för odling, sparande och matlagning inom det stora biståndsprogrammet Malawi Lake Basin Programme. I byarna finns olika nivåer av kooperativt samarbete, i form av kluster med flera byar i ett slags ”förkooperativ” samarbete eller i form av små kooperativ inom byarna. Överallt var intresset för Lantmännen kooperativa väg otroligt stort. Svenskarna fick svara på allt från hur utdelningen i Lantmännen fungerar till hur man ökar värdet av skörden. Många ville ha råd och tips från vad de såg som en gigantisk systemorganisation i norr.

Valdes ut bland sökande

De fyra som valts ut att åka hade alla fått ansöka om att få komma med. Ägarsidan representerades av Christian Hidén från Säfte, spannmålsodlare och distriktsordförande i Örebro-Värmland, tillsammans med Malin Gustavsson, engagerad mjölkbonde från småländska Ryssby. De båda anställda som åkte med var Rebecka Tideström, analytiker inom affärsutveckling och support på GF i Stockholm och Karl-Axel Karlsson, produktionsledare på Unibake i Örebro. Med på resan var också

Anneli Leina från We Effect, Stockholm. Förväntningarna inför resan var höga, resenärerna hoppades få lära sig mer om jordbruket i Malawi, om kulturen och att möta landets lantbrukare. Det infriades med råge.

Under en intensiv vecka besökte gruppen fem olika byar med lite olika inrikt-

ning, men alla hade det gemensamt att de fått hjälp att starta samarbeten i form av kluster (ett slags förstadium till kooperativ) eller kooperativ för att öka skördar och minska fattigdom och hunger i byarna. Fattigdomen är mycket utbredd, för en bortskämd svensk närmast ofattbart stor, i detta land där 85 procent livnär sig

I Tisekele Cluster har man fått ihop tillräckligt med pengar för att investera i en enkel kvarn. Att kunna mala majsen till mjöl och sedan sälja är ett steg upp i värdekedjan, vilket oftast innebär större chans att göra en liten vinst i odlingen. Mike Cosmas sköter kvarnen.

Kapira Cluster.

En enkel åtgärd som betyder mycket är att lära ut konsten att bygga en mycket enkel, vedbesparande spis. Det vanligaste på landsbygden i Malawi är annars att lägga tre stenar i en eldstad och sätta grytan ovanpå.

Bönderna i Malawi är till största delen kvinnor och det de odlar är framför allt majs, stapelfödan i landet. Här är majsfället i Dzimbiya Cluster.

på lantbruk i någon form. Redan en liten åtgärd kan få stor effekt på bybornas välmående. Vad biståndet består av beror på vad som bäst behövs. Alla byar har olika visioner och önskemål och därför ser också vägarna till ett bättre liv olika ut.

Går till botten med problemet

We Effects arbetssätt är att försöka bena ut vad det är som egentligen behövs. Om odlingen inte ger tillräckligt med skörd för att både räcka till mat och ett litet överskott kan det i själva verket vara så att odlarna behöver mer tid att planera jordbruket. Eftersom det som regel är kvinnorna som sköter odlingen kan det då visa sig att de lägger för mycket tid på matlagning, vilket i sin tur beror på att det bara finns primitiva eldstäder. Lösningen kan då vara en liten enkel, energisnål murad spis och det är där hjälpen sätts in till en början. Det är det här sättet att följa den röda tråden för att hitta vad det är som egentligen behövs som skiljer biståndsarbetet inom We Effect från en del andra biståndsorganisationer. Hjälpen till självhjälp är motot.

Många får hjälp att starta en enkel form av sparkassa, där medlemmarna sedan kan låna till utsäde, kanske lite gödsel eller rentav ett plåttak (ett plåttak är drömmen för många här där de flesta taken består av

halm). I exempelvis Tisekele cluster har man lyckats tillräckligt mycket för att köpa en enkel, dieseldriven kvarn. I dag kan byborna därför sälja ett litet överskott av majs mjöl och få mer pengar än vad de skulle fått genom att sälja den obearbetade majsen.

Majs är vardagsmaten

Majs är stapelfödan i Malawi och att odla tillräckligt mycket för att täcka familjens behov och rentav ha ett överskott att sälja är för många en svåruppnåelig dröm. De allra flesta jordbrukare i Malawi är kvinnor och deras odlingar är små, i snitt bara 0,5 hektar. I Malawi tillämpas traditionellt svedj jordbruk där majs odlas på samma jordplätt år efter år, vilket både ökar jorderosionen och minskar skördarna. Att man dessutom huggit ner i stort sett alla skogar för att komma åt ved till matlagning, tegelbränning och mycket annat gör inte saken bättre. En av metoderna som We Effect med samarbetspartners lär ut är att låta biomassan ligga kvar för att öka mullhalten och behålla fukt i jorden. Att variera odlingen med exempelvis bönor eller grönsaker är andra sätt. Ytterligare projekt handlar om att plantera träd på åkrarna dels för att binda jorden, dels för att få mer tillgång till trä.

I Dzimbiya cluster har man fått hjälp att bygga en brunn

Sydamerikanska armélarver har invaderat och förstört stora delar av majsodlingarna. Problemet är nytt för Malawi och många står handfallna. Bekämpningsmedel är inget man normalt har råd med. Många odlare söker nu bland traditionella bekämpningsmedel, som kan bestå av torkad fisk eller mald bark från ett bittert träd för att hitta något som biter på skadeinsekterna.

för insamling av grundvatten på indiskt vis. Indiska tekniker har instruerat och hittat rätt plats för brunnen. När den svenska gruppen kom på besök under årets hetaste period hade brunnen just byggts klart, bara rören ut till odlingarna fattades – och vattnet. Men förhoppningarna inför regnperioden var stora. Klustrets medlemmar visade stolt sina fina odlingar, där grönsaker som bönor, pumpor och tomater sprängts in mellan raderna av majs. Åkern kantades av bananträd. Det som i år grusar glädjebilden är en invasion av sydamerikanska armélarver som förstör stora delar av majsodlingarna, problemet är nytt för Malawi och många står handfallna. Ytterst få malawiska bönder har råd med bekämpningsmedel.

I Dzimbiya cluster gör man därför försök med flera olika traditionella bekämpningar för att se vad som fungerar, allt från mald torkad fisk, till bitterämnen från träd och halmtäckning av den öppna jordytan.

Mötet med de malawiska bönderna gjorde stort intryck på den svenska gruppen.

– Det har varit fantastiskt att se de malawiska böndernas stolthet när de visar upp sina byar och odlingar, kommenterade Malin Gustavsson.

Den svenska delegationen fick många tillfällen att bidra med råd och tankar, kunskapsörsten är enorm och kanske har ett och annat frö sätts till nya arbetssätt som bidrar till en bättre framtid på den malawiska landsbygden. Men vägen dit är lång och snårig. Christian Hidén konstaterade efter de heta dagarna i fält:

– Den kooperativa idén är ganska ny för de flesta bönder här i Malawi. De är inte riktigt klara över hur ett kooperativ kan användas. Förväntningarna är stora, men det finns mycket kvar att lära!

Om Malawi och We Effect på nästa sida

Nyfikenheten på hur Lantmännen fungerar var stor i byarna. Christian Hidén, ordförande i distrikt Örebro-Värmland, fick ofta berätta och förklara.

Malawisjön är Afrikas tredje största sjö och världens nionde största. Det är en djup fiskrik sjö som tillhör ett band av centralafrikanska sjöar, där Victoriasjön och Tanganyikasjön är de två andra stora.

Lera, halm och tegel är de normala byggmaterialen i de malawiska byarna. Att få ihop pengar till ett plåttak som står mot regnperiodens skyfall är en svåruppnådd dröm för många.

Ett av kooperativen som fick besök från Lantmännen var Msangu Cooperative, som bland annat satsat på pressning av matolja.

Sång och dans över fälten i Dzimbyia Cluster.

Malawi – ett av Afrikas folktätaste – och ett av världens fattigaste länder

Malawi ligger söder om ekvatorn med Mocambique, Zambia och Tanzania som närmaste grannar. Det är en gammal brittisk koloni och de officiella språken i landet är därför engelska och chichewa, som är det största av bantuspråken som talas i landet.

Huvudstad och administrativt center är Lilongwe, med runt 700 000 invånare. Totalt bor ungefär 17 miljoner i Malawi, varav närmare 85 procent bor på landet. Nästan 90 procent av befolkningen är sysselsatt inom lantbruket och den genomsnittliga odlingsarealen är 0,5 hektar.

Malawi är ett av Afrikas mest tätbefolkade länder, med 178 personer per kvadratkilometer (motsvarande siffra i Sverige är 24 personer). Landet är samtidigt bara en fjärdedel av Sveriges storlek.

Landet har en mycket ung befolkning, 46 procent av invånarna är under 15 år. Drygt en tredjedel av invånarna är analfabeter och långt ifrån alla barn får en chans att gå i skolan.

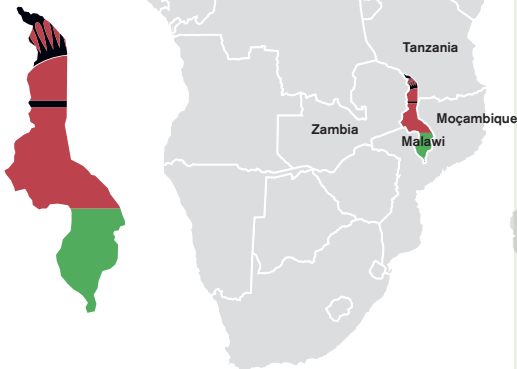
Fattigdomen är mycket utbredd och Malawi räknas till världens allra fattigaste länder. BNP per person var 372 USD år 2016.

Malawi tillhör de länder som troligen kom-

mer att påverkas mycket av klimatförändringarna. Årsmedeltemperaturen beräknas öka med fem grader, samtidigt som årsnederbörden kan minska med så mycket som 25 procent enligt vissa prognoser. På grund av svedjebruk och bristen på träd är jorderosion ett av de största hoten mot odlingen, och därmed matförsörjningen, i landet.

Landets östra gräns skär rakt igenom den långa Malawisjön. Det är Afrikas till storleken tredje sjö (nionde största i världen), i Europa är den mest känd för sina fiskar, Malawicikliderna, som finns i många europeiska hemakvarier.

»Landet har en mycket ung befolkning, 46 procent av landets invånare är under 15 år«

WE EFFECT

We Effect, tidigare Kooperation utan gränser, är en svensk biståndsorganisation som bedriver långsiktiga biståndsprojekt i 24 länder och fyra världsdelar.

Ledstjärnan är hjälp till självhjälp och visionen är en rättvis och hållbar värld, fri från fattigdom. We Effect fokuserar på att utveckla landsbygden och nyttjandet av marken för att hjälpa fattiga människor.

Lantmännen samarbetar sedan 2003 med We Effect. Utöver stödet genom det årliga organisatoriska bidraget stöttar Lantmännen ett pilotprojekt i södra Malawi som hjälper både lantbrukare och skolbarn. Bönderna får utbildning i hållbara odlingsmetoder, marknadstillgång och affärsutveckling. Samtidigt får de sälja sina produkter till World Food Programme, som står för skolluncher för barnen i området.

FOTNOT Mer om den malawiska resan och möten med malawiska bönder kommer i Grodden 1/18

Shepherd of Sweden AB

+46 325 66 13 80

info@sulmanfootwear.se

www.sulmanfootwear.se

Distrikt Östergötland

Dubbla östgötamöten om odling och framtid

Norrköping till lunchen eller Skänninge till middagen kunde medlemmarna välja på för årets höstmöte i Östergötland. Programmet var detsamma på båda orterna. Mikael Jeppsson, chef för Spannmålsenheten, var inbjuden att berätta om läget och aktuella problem som rörde odling och skörd. Därefter en öppen diskussion med frågeställningar ur Ågardialogen (Se sid 6-11).

Möjligheten att välja tid och plats uppskattades av många och totalt kom fler personer än vad höstmötet i Östergötland brukar locka till sig. 50-60 personer i

Norrköping och runt 80 i Skänninge kom för att lyssna – men också diskutera Lantmännen i framtiden.

Mikael Jeppsson berättade om hur Lantmännen Lantbruk tänkt lösa de logistiska problem som uppstod i bland annat Östergötland under årets skörd. Med större mottagningskapacitet räknar man med att slippa lägga resurser på att flytta spannmål från fulla mottagningar mitt under brinnande skörd. Han tog också upp problematiken med skalskador i malkorn, där mälteriernas krav och otillräckliga analysmeto-

der ställt till det för malkornso odlare i framför allt södra delen av landet. Problemet är relativt nytt i Sverige och Mikael Jeppsson menade att hanteringen bör kunna fungera bättre nästa år.

Flera i publiken tog tillfället i akt att ställa spannmålsrelaterade frågor till Mikael Jeppsson. Kan man hitta ett sätt att som odlare leverera spannmål direkt till foderan-

vändare, undrade en av deltagarna.

– Vi har funderat över hur man skulle kunna utveckla en sorts förmedling av spannmål, men inte hittat någon riktigt bra lösning än. Men genom LM² borde det vara möjligt att lägga upp en sådan tjänst.

En annan fråga var hur spårbarheten i spannmål fungerar, skulle

det vara möjligt att göra Östgötapasta och Östgötamjöl på samma sätt som Gotlandspastan i dag?

– Jo, det skulle vara fullt möjligt. Vi har spårbarhet till en viss nivå, region är lättare än att spåra till den enskilda gården, och för diskussioner med Cerealia om möjligheterna att profilera flera produkter i framtiden.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Distrikt Södra Skåne

Höstmöte med spannmålsfokus

Lantmännens resultat, en diskussion med frågor från Ågardialogen samt ett föredrag om aktuella spannmålsfrågor stod på programmet på Öja Krog utanför Ystad i början av november. Hit hade distrikt Södra Skåne förlagt årets höstmöte och uppslutningen var stor.

Lantmännens styrelseordför-

ande Per Lindahl presenterade tillsammans med medlemschef Anna Carlström aktuella siffror och händelser i Lantmännenkoncernen. I diskussionen som följde kom många frågor att handla om vidareförädlingen av spannmålen. Ett axplock: Får Lantmännens kvarnar och bagerier rabatt på spannmål? Svaret är entydigt nej,

det är alltid marknadspris som gäller. Kommer spannmålen i hamburgerbröden i andra länder från Sverige? Nej, men vinsten hamnar hos svenska lantbrukare. När kommer satsningen på en svensk hamburgare att stoppa mellan de där hamburgerbröden? Det är klart att det hade suttit fint med en svensk hamburgare mellan bröden, det är en sådan utvecklingsfråga man kan titta på i framtiden.

Mikael Jeppsson, chef för spannmålsenheten, förmedlade sedan aktuellt från spannmålssidan. Han tog upp en utredning om skördelogistiken som görs under vintern för att få gårdshämtningen att fungera bättre under Skörd 2018. Dessutom diskuterade malkornskvaliteter, eftersom södra Skåne tillhör de områden i Sverige som haft en del problem med skalskador i malkorn i år.

Text och bild: Helena Holmkrantz

Distrikt Kalmar

Visning av Lantmännens nya hus i Kalmar

Distriktets första höstmöte anordnades med en förhandsvisning av Lantmännens hus i Kalmar i slutet av oktober. 200 medlemmar passade på att få en förhandsvisning av Lantmännens nya lokaler och äta öländska kroppkakor. Det var en informationsrik kväll där lantbrukschef Elisabeth Ringdahl pratade om Lantmännen – som en lantbrukarnära organisation, om integrationen av maskinaffären till division Lantbruk samt Lantmännens fortsatta etablering i Kalmar-Ölandsområdet. Jonas Fröberg, operativ chef Maskin pratade om den lokala maskinverksamheten

och Henrik Wahlberg från koncernstyrelsen redogjorde för det arbete som pågår i Ågardialogen och hur man som medlem kan vara med och påverka hur Lantmännen ska se ut i framtiden.

Projektet ha följt tidplan och november månad har ägnats åt att flytta in alla de verksamheter inom Lantmännen som ska sitta tillsammans i nya anläggningen. Invigningen äger rum 12 december då Lantmännens ordförande Per Lindahl klipper bandet tillsammans med Johan Persson, kommunalråd i Kalmar.

Text och bild: Jenny Andrén

Distrikt Västra Sverige

Starka entreprenörer berättade om sitt jobb

Entreprenörskap med gården som bas var temat för första halvan av årets höstmöte i Uddevalla. Andra halvan av höstmötet bestod av livliga gruppdiskussioner som en del av Ågardialogen. (Se sid 6-11)

Drygt 80 personer kom till mötet på Riverside i Uddevalla. Bröderna Kristoffer och Tobias Kullingsjö inledde entreprenörstemat och berättade om hur de successivt växlat upp sin verksamhet med utgångspunkt från gården i Vårgårda. Bröderna började ta över vissa funktioner på familjegården runt år 2003 och valde då att lägga krutet på mjölkproduktion. 2008 ställdes verksamheten om till ekologiskt och efter att suc-

cessivt ha köpt till och arrenderat mer mark har gården nu 520 hektar odling, nästa år tillkommer ytterligare 180 hektar. Ytterligare ben i verksamheten är den omfattande biogasproduktionen. Senaste tillskottet i verksamheten är grisproduktion, som drogs igång i år när bröderna tog över en gård i Bystorp.

– Målet för oss är alltid att ha roligt och ständigt öka produktiviteten. Vi ska som ekologisk producent ligga i nivå med konventionell produktion. Och så vill vi kunna ta ut marknadsmässig lön. Hittills har vi lyckats rätt bra med detta, konstaterar Kristoffer Kullingsjö.

Lantmännens nye ordförande

Styrelseordförande Per Lindahl.

Per Lindahl tog över stafettpippen efter bröderna Kullingsjö och berättade om sin gård och sin syn på entreprenörskap. Per Lindahl har sin gård i Mosslunda utanför Kristianstad och har även han en bred verksamhet med flera grenar. Han har kyckling- och äggproduktion, men också en mekanisk verkstad, Balk & Hål AB, i anslutning till sin gård.

Entreprenörskap är för Per Lindahl en naturlig del av vad det innebär att vara lantbrukare.

– Vi som lantbrukare kan mycket mer än vad vi tror. Vi är företagare och kan säkert ratta vilket företag som helst. Jag testade den teorin själv när vi köpte Balk&Hål, med en verksamhet som ligger långt ifrån vad jag normalt sett sysslar med. Mottot för det lilla företaget är "Ingenting är omöjligt".

Text och bild: Helena Holmkrantz

Radler är jämställdhet i fokus

En radler är en blandning av läsk och öl. Gärna hälften, hälften. Det är bakgrunden till varför ett projekt med syfte att öka andelen kvinnor som engagerar sig inom Lantmännen fått det namnet. En bra blandning helt enkelt!

Den 2 oktober 2017 genomfördes del II av projekt Radler. Denna gången var det i första hand sammankallande i distriktens valberedningar samt koncernvalberedningen som bjöds in. Det fanns även möjlighet för ytterligare en person per distrikt att

medverka. Träffen hölls i Stockholm i LRF Medias fina lokaler. Gertrud Åström, företags- och organisationsledare samt expert på jämställdhetsfrågor och ledamot i LRF:s Jämställdhetsakademi, var inbjuden för att belysa jämställdhet i de gröna näringarna – För att lyckas när det kommer till jämställdhet så måste det integreras som uttalade mål och strategi för organisationen, att det tydligt betyder något för verksamheten. Vi sitter på och äger lösningen själva, menade Gertrud.

Lite historia – begreppet jämställdhet

uppkom under 1960-talet, det är för övrigt endast i Sverige det förekommer som ord. Under 70-talet började regeringen arbeta jämställdhetspolitiskt och det sattes nationella mål för jämställdhet i riksdagen – Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Historiskt har mannen varit ägare till egendom och den som varit registrerad. Till Kvinnorna i jordbruket är mer osynliga än i andra branscher. I de Gröna näringarna har man över lag en väldigt hög arbetsbelastning, man räcker inte till för familjen och

har därför svårt att ta på sig uppdrag.

– Formulera tydliga mål och riktlinjer, ekonomiska om möjligt, men inför ej kvotering! avslutade Gertrud som ett gott råd till valberedarna i distriktet.

Övrigt som belystes under dagen var genomgång av statistik och målsättning för andel kvinnor i Lantmännens styrelser, samt bra exempel från verksamheterna inom Lantmännen.

Dagen avslutades med valberedningsuppdrag inför distriktsstämmorna 2018.

Text: Cathrine Hannell

Distrikt

.....
**Västernorrland,
Norrbotten,
Jämtland,
Gävleborg och
Västerbotten**

AGROL CLASSIC

FÖR MASKINER 1999 OCH ÄLDRE

Agrol Classic är ett sortiment av smörjmedel som passar äldre maskiner. Innan 1999 var avgasrening, insprutningstryck, överladdningssystem m.m lite mindre avancerade vilket gör kraven på smörjmedel lite enklare.

Välj Agrol Classic när du vill ha en funktionell produkt till en enklare maskin. Du sparar både tid och pengar. På köpet får du en produkt som är testad i miljoner timmar!

Ring Agrols smörjråd när du behöver hjälp att hitta rätt smörjmedel. Eller titta på vår hemsida: www.agrol.se och klicka vidare till "rekommendationer".

Marcus Andersson, 010-556 32 99
Lars-Göran Persson, 010-556 09 51
Roger Mannelqvist, 010-556 40 29
Yngve Lindh, 010-556 09 49

Lycksele levererade en superhelg!

I slutet av november öppnade de nordliga distriktet portarna till hotell Lappland och bjöd in till en efterlängtat medlemsträff i Lycksele. 400 medlemmar och ett 80-tal tjänstemän kom för att umgås, prata Lantmännen och ha kul tillsammans.

Distriktet Västernorrland, Norrbotten, Jämtland, Gävleborg och Västerbotten ordnade för fjärde gången medlemsträff i Lycksele, något man gjort vart tredje år sedan starten 2008.

– Det är helt unikt att det går att samla så många bönder på det här sättet i Sverige. Det här har blivit en tradition och en bra start på det nya växtodlingsåret, säger Hans Westbom som är regionchef på Lantbruk och medlemsanvarig i detta område.

Lantmännens olika divisioner och bolag fanns på plats för att presentera sig och sin verksamhet. På lördagen anordnades en paneldebatt som diskuterade temat för helgen "Framtidens bonde". I paneldebatten deltog:

Marita Wolf, Växa och ordförande i Svensk Mjök, Claes Johansson, hållbarhetschef Lantmännen,

Anders Källström, vd LRF, Per Lindahl, ordförande Lantmännen, Magnus Nilsson, vd Nyhlén Hugosson och Kristina Gustafsson, foderchef Lantmännen. Moderator för paneldebatten var Kristina Yngwe, Centerpartiet.

Det blev en intressant diskussion och många frågor om framtiden diskuterades.

Hur ser framtidens bonde ut?

Panelen konstaterade att fler bönder behövs

i takt med att livsmedelsproduktionen ökar.

Framtidens bonde är en mer resultatinriktad och mer medveten av omvärlden och dessutom mycket mer insatt och kunnig. Lantbrukaren kommer att ha en annorlunda dialog med sin rådgivare jämfört med i dag. Digitaliseringen är viktig i sammanhanget och utvecklingen går väldigt snabbt.

Hur ska vi få fart på generationsväxlingarna?

Det är viktigt att se sin gård som ett företag och tänka långsiktigt. Det är viktigt att bygga stolthet och se ungdomen som ska in i sektorn i framtiden. Fokusera på individerna som ska ta över i framtiden.

Hur ser Kooperationen ut 2030?

Det är viktigt att informera om vad Kooperationen står för. Många vet inte vad det innebär och det är inte självklart att ungdomar känner till detta trots föräldrar som är med. Det är viktigt att hitta vägar för hur man får med ungdomar in i de kooperativa föreningarna tidigt. Till exempel har Växa genom att använda sig av digital omröstning sänkt medelåldern och fått med fler kvinnor.

På lördagskvällen samlades alla till en gemensam middag och efter detta blev det underhållning i världsklass i form av bandet Creedence Tribute. Det fanns nog ingen i lokalen som satt på sin stol utan alla passade på att rocka loss så taket nästan lyfte. Lyckselehelgen levererade precis det som lovas i inbjudan och alla, medlem som anställd, åkte hem med ett leende på läpparna.

Text och bild: Jenny Andrén

PER GERMUNDSSON
Produktmarknadschef
Korn & vete

DECEMBER 2017

God efterfrågan på malt och malkorn

D

Det är bra drag på malkornsmarknaden. På många håll i världen går ekonomin på högvärvar och normalt innebär det ökad ölkonsumtion.

en globala ölkonsumtionen har legat ganska stabilt på 196 miljarder liter de senaste åren. Konsumtionen utvecklas dock åt olika håll i olika världsdelar. I EU, där ölkonsumtionen per person är störst, minskar konsumtionen medan man dricker allt mer öl på tillväxtmarknader i Asien, Afrika och Sydamerika.

På de mogna marknaderna ökar användningen av malt i det öl som produceras. Efter att ha börjat i USA under benämningen "Craft breweries" har antalet bryggerier ökat kraftigt i Europa de senaste åren. Mikrobryggerierna är mer hantverksmässiga och har till viss del andra krav än vad de traditionella bryggerierna gör. Men den största skillnaden mellan mikrobryggerierna och de traditionella bryggerierna är förmodligen att man använder mer malt per liter producerad öl. Mikrobryggeriernas öl har i snitt något högre alkoholhalt och därför mer malt per producerad öl. De små bryggerierna är också mer hantverksmässiga och har inte samma effektivitet som de större bryggerierna. En sämre effektivitet gör att det kanske går åt mer malt för att producera samma mängd öl hos de småskaliga än hos de storskaliga bryggerierna. Efterhand som mikrobryggerierna tagit marknadsandelar har förbrukningen av malt på marknaderna i främst USA och Europa ökat. Samtidigt har mikrobryggeriernas framfart gjort att också de etablerade bryggerierna måste se över sin produktportfölj och erbjuda andra typer av öl än tidigare vilket innebär ytterligare ökad förbrukning av malt.

»Mikrobryggeriernas öl har i snitt något högre alkoholhalt och därför mer malt per producerad öl«

En större förbrukning av malt har inneburit ökat kapacitetsutnyttjande och god lönsamhet i mälteriindustrin. De bättre marginalerna har gjort att många mälterier har kunnat konsolidera sig, i vissa fall genomföra strukturaffärer och investera i ökad kapacitet. Utöver en ökad förbrukning av malt till det öl som produceras för den europeiska marknaden bibehåller EU sin dominerande ställning när det gäller världens handel med malt. Men från att tidigare ha haft blickarna på Asien verkar det nu som om att många mälterier och bryggerier tycker att den afrikanska marknaden är väl så intressant framöver.

Osäker tillgång på malkorn 2017/2018

Med god efterfrågan och lönsamhet följer marknaden hur tillgången på malkorn är. Liksom skörd 2016 lämnar den europeiska malkornsskörden 2017 en del övrigt att önska. Malkornsbalansen för EU är visser-

ligen bättre än föregående år men det är framförallt höstmalkornet som står för produktionsökningen. Frankrike är dominerande producent av höstmalkorn i EU. Utöver viss användning i EU exporteras höstmalkorn ut ur EU och då främst till priskänsliga köpare i Asien. Vanligtvis används också en del höstmalkorn som foderkorn. Höstmalkorn är i normalfallet 15–20 € billigare än vårmalkorn och i områden med stor kornförbrukning till foder eller i närheten av storhamnar där det exporteras foderkorn kan det i vissa fall vara mer intressant att sälja varan som foderkorn.

Frågetecken kring kvaliteten

Kvantitetsmässigt är skörden av vårmalkorn i EU bättre än föregående år men det finns en del frågetecken när det gäller kvaliteten på vårmalkornet:

- 1 | I England har man haft problem med höga för höga proteinhalter och skalskador.
- 2 | Den franska skörden av vårmalkorn var mindre än man inledningsvis räknade med och har i viss utsträckning också högre proteinhalter.
- 3 | I Tyskland varierar problemen mellan olika delar. I de norra delarna talas en del om problem med höga proteinhalter och färgade kärnor men störst är problemen i landets östra delar där fältgröning gör att varan inte kommer kunna levereras till mälterierna.
- 4 | Inledningsvis verkade den skandinaviska lovande vilket till stor del kan kompensera för problemen i andra områden. Den utdragna skörden har dock skapat en osäkerhet kring kvalitetsläget. Även om det förekommer en del problem med skalskador och färgande kärnor så är det nog främst hur grobarheten kommer att stå sig under vintern och våren efter en ovanligt utdragen skörd.

Skulle det visa sig att grobarheten i Skandinavien är sämre än marknaden hittills räknat lär oron för tillgången på malkorn fram till ny skörd öka ordentligt med stigande priser som följd.

Ökad malkornsproduktion 2018/2019

Jämfört med andra branscher köper bryggerier och mälterier sin råvara förhållandevis tidigt. Marknaden följer nu noga arealutvecklingen i de ledande malkornsområdena 2018.

Dåligt väder under hösten har påverkat möjligheterna till höstsådd vilket kommer innebära en ganska stor ökning av malkornsarealen i Danmark och Sverige.

I England har trenden de senaste åren varit att arealen vårmalkorn ökar då man har stora problem med renkavle vilket gör begränsar möjligheterna att odla höstvete. Men efter förhållandevis stora kvalitetsproblem i inne-

varande skörd ser det inte ut att bli någon ytterligare arealökning 2018 i England. I nuläget räknar marknaden med en oförändrad eller till och med något mindre areal i England 2018 jämfört med 2017.

I Frankrike har man haft goda förutsättningar för höstsådden. Samtidigt räknar man med att vårmalkornet som en följd av de låga sockerpriserna kan ta tillbaka något lite av den

»En större förbrukning av malt har inneburit ökat kapacitetsutnyttjande och god lönsamhet i mälteriindustrin«

areal som förlorats till sockerbetorna sedan sockerkvoterna avskaffades. Sammantaget räknar man med en marginellt större areal malkorn i Frankrike 2018 jämfört med 2017.

I Tyskland räknar man med i stort sett oförändrad areal i de centrala och södra delarna. I de norra delarna har väderleken har väderleken, precis som i Skandinavien påverkat höstsådden, vilket gör att man räknar med en ökning av malkornsarealen med 25 000 hektar.

Sammantaget ser EU ut att få en större areal vårmalkorn 2018 än 2017 och med normal väderlek innebär det att malkornsproduktionen i EU ökar.

Hur påverkas malkornspriserna?

Hur priserna på malkorn utvecklas det kommande året beror mer av produktionen än förbrukningen. Just nu är det inte mycket som tyder på några stora förändringar på konsumtionssidan när det gäller malkorn det kommande året. Konsumtionen av öl i EU förväntas minska svagt men detta uppvägs av ökad andel malt i det öl som tillverkas i EU samt exporten av malt till tillväxtmarknaderna.

När det gäller produktionen skiljer sig förutsättningarna mellan skördeåren. När det gäller malkorn av gammal skörd är tillgången knapp och priserna kommer att ha lättare att röra sig uppåt än nedåt fram tills det att marknaden känner sig förvissad om att kvantiteterna kommer att räcka fram till ny skörd. När det gäller skörd 2018 är det svårare att hitta argument för högre priser. Ökade arealer talar för ökad produktion och skulle förväntningarna infrias när skörden bärgats får vi nog räkna med en lägre malkornspremie än vi haft de senaste månaderna. Men med små utgående lager av gammal skörd kan vi nog räkna med att priserna på ny skörd kommer röra sig en hel del i takt med att förväntningarna på kommande skörd varierar.

(LÄS MER OM SKALSKADOR I MALKORN PÅ SID 22–24)

Registrera dig i **LM²**

Maskinöversikt

Här samlar vi de maskiner du köpt av Lantmännen samt information om utförda reparationer och service. Vi lägger nu upp instruktionsböcker och instruktionsfilmer på de vanligaste modellerna. Knutet till respektive maskin kommer du dessutom enkelt kunna beställa reservdelar via Lantmännen Maskins e-handel. Logga in och följ utvecklingen av maskintjänsterna!

LM² Ekonomi

Under första halvan av 2018 kommer vi lansera en modern, användarvänlig och säker ekonomifunktion.

Min spannmålsaffär

Min spannmålsaffär ger dig en total översikt över dina fysiska spannmålsaffärer med Lantmännen. T ex hur mycket av din skörd av respektive gröda du sålt och till vilka priser, samt hur mycket som återstår att sälja. Allt i snygga tydliga grafer.

Rolltilldelning

Du kan dela ut unika behörigheter till personer i din verksamhet. T ex ge din revisor tillgång enbart till din ekonomiska information.

Dataväxt i LM²

Är du användare av Dataväxts tjänster kommer du enkelt åt dem genom din LM²-inloggning.

Foderavtal: kommer snart!

Utvecklingen av tjänsten Foderavtal pågår. Inom kort kommer du kunna se detaljerna kring dina foderavtal, smidigt i mobilen! Självklart kan du beställa direkt i vår e-handel.

www.lantmannen.com/lm2